Türkiye İş Bankası'nın Çocuklarımıza Armağanıdır

Kumbara

Nisan 1981 / Sayı : 30

BELKIS VE BETÜL LEVENT

KÜÇÜKDİŞ

UNUTMA, EMİRLER SENİN İÇİN DE GEÇERLİDİR, OĞLUM OLDUĞUN İÇİN EMİRLERİ HİÇE SAYIYORSUN.

PEKİ BABA..

İKİNCİ BİR EMRE KADAR BURADAN BİR YERE GİTMEYECEKSİN.

PEKİ BABA!

KÜÇÜKDİŞ HALA DÖNMEDİ. OYSA HAVA KARARMADAN EVE GİRMESİ GEREKİRDİ.

BİR REİS OLARAK SENİN EMİRLERİNE UYMAK ZORUNDAYDIM BABA...

SİZE BİR MEKTUP VAR

BAHARIN GETİRDİKLERİ

Sevgili Çocuklar,

Nisan ayı, "1 Nisan Balığı" dediğimiz şakalarla başlar. Şaka ile başlayan ay, başka şakalarla da sürebilir, çünkü bahara girdiğimiz halde yine de havalar bize kötü bir oyun oynayabilir. Tam ağaçlar çiçek açarken karın yağması gibi... Havaların bize oynayacağı oyunları hoş görebiliriz ama, ders yılının sonlarına yaklaştığımız şu günlerde notların şakasına izin vermemeliyiz. Bu yüzden olağanüstü çalışmanız gereken bir aya girdiğimizi sakın unutmayın. Özellikle çok çalışmanız gerektiğini siz de biliyorsunuz. Ancak derslerinizden kalan boş zamanlarınızda "KUMBARA" derginiz yine sizinle beraber olacak.

Bakalım "KUMBARA" Dergisinin 30. sayısında neler var?

Çağdaş Türk Yazarları arasında, gülmece alanındaki en büyük ad, Aziz Nesin, sizin için Aslan Payı adında bir öykü yazdı. Bu öyküyü dikkatle okumanız gerekir. Seveceğinizden hiç kuşku duymadığımız Aslan Payı'nı Sema Ilgaz Temel resimledi.

Sevilen öykü yazarlarından Ruhi Tek'in "Palto" adlı öyküsünü Sadık Öztürk ve Necdet Çatak sizler için çizgi — öykü biçimine getirdiler.

Sema Ilgaz Temel'in resimlediği, Ali Püsküllüoğlu'nun yazdığı "Örümcek" bu kez Anadolu Söylenceleri'nin konusu oldu.

Büyük Ata'mızın sizlere armağan ettiği "23 Nisan"la ilgili yazımızı Ayhan Nasuhioğlu hazırladı.

"Altın Madenciliği" gerçekten ilginç bir konu ve bu sayımızda sizlere bu konuda aydınlatıcı bilgiler veriyoruz.

Atatürk'ün 100. Doğum Yıldönümü ile ilgili "Atatürk Pulları" adlı dizimiz sürüyor. Pulculuk ile ilgili sorularınızı bekliyoruz. Aziz Versan, bu sorularınızı yanıtlayacak.

Satranç Köşemiz bu kez "Açılıştaki İlkeler" konusunu inceliyor. Ateş Ülker her zamanki gibi aydınlatıcı bilgilerle yazısını süslüyor.

"Bir Yazar, 1 Yapıt"ta öykücü, romancı Samim Kocagöz ve ünlü yapıtı "Bir Çift Öküz"ü size tanıtıyoruz. "Ünlü Kişiler" de ise çok ünlü doğabilimcisi Charles Darwin'in yaşam öyküsü ve çalışmaları ile ilgili çok ilginç bilgiler bulacaksınız.

Spor'da Atatürk'ün yaşamı boyunca bu konuya ne denli yakınlık gösterdiğini ve ne denli önem verdiğini öğreneceksiniz. Yazıyı sizler için Nurhan Aydın hazırladı.

Sevgi ve esenlik dileklerimizle.
Sağlıcakla kalınız.

KUMBARA

Adli Moran'ı yitirdik

Dergimiz kadrosunda bulunan kıymetli gazeteci Adli Moran'ı Mart ayı içinde yitirdik.

"Kumbara" Dergisinin yayına başladığı günden beri ilginç yazıları, çevirileriyle sizlere seslenen Adli Moran aynı zamanda "Denektaşı", "Mini — Ansiklopedi", "Garip Ama Gerçek" gibi köşeleri de sizin için hazırlıyordu.

Eski bir gazeteci olduğu için kendisine "Basın Şeref Kartı" verilmiş olan Adli Moran'ın yayınlanmış olan birçok kitabı vardır.

"Kumbara" Dergisi, Adli Moran'ın ailesine ve dostlarına başsağlığı diler.

NİSAN AYI

Nisan ayı, bir zaferle açılıyor: İkinci İnönü Zaferi. 31 Mart — 1 Nisan 1921'de siyasi tarihimizin en önemli günlerinden biri yaşanmıştır. 4 Nisan'da ise acılı bir günü anıyoruz. Dumlupınar Denizaltısı'nın batışıyla ilgili bu gün. 7 Nisan'da Dünya Sağlık Günü kutlanıyor. Kısaca WHO (World Health Organisation) diye anılan Dünya Sağlık Örgütü, 1950'de bu günü kutlamak için karar almış ve bir hafta süreyle bu gün için çeşitli düzenlemeler yapmıştır. Büyük Atatürk'ün buyruğu ile Türk Tarih Kurumu 15 Nisan 1931'de kuruldu.

Nisan'ın üçüncü haftasında Manisa Mesir Şenlikleri kutlanır. 23 Nisan Büyük Ata'mızın Türk çocuklarına verdiği en büyük armağandır.

1— 7 Nisan arasında, Uluslararası Kanser Savaş Birliği (Union International Centre le Cancer— UICC) toplumları kanser hastalığına karşı uyanık olmaya çağırır ve bu konuda büyük çabalar gösterir.

Kumbara
Türkiye İş Bankası'nın Çocuklarımızın Armağanıdır
Ayda bir yayınlanır — Sayı: 30

Türkiye İş Bankası A.Ş.
Halkla İlişkiler Müdürlüğü adına
Sahibi : A. Bülent AYDIN

Sorumlu Yazı İşleri
Yönetmeni : Yılmaz SEVİMLİ

ONK Ajans tarafından hazırlanan bu dergi, imzaları olan yazar ve sanatçıların dışında, AKÇALI Kezban (Genel) MORAN Adli (Genel — Mini Ansiklopedi-Denektaşı), MADEN Sait (Grafik), VERSAN Kemal Aziz (Pul), TURHAN Rüştü (TV— Sinema), ÜLKER Ateş (Satranç), ALAKUŞ Emin (Dizgi), ÜNAL Orhan (Yazı) ve ÇAĞIRIR Mustafa (Düzeltme)'nin emekleriyle oluşmuş ve HÜRRİYET OFSET MATBAACILIK VE GAZETECİLİK A.Ş. tesislerinde basılmıştır.

(1 Nisan 1981)

Adres:
KUMBARA Dergisi
Türkiye İş Bankası A.Ş.
Halkla İlişkiler Müdürlüğü
Atatürk Bulvarı, 191
Kavaklıdere
ANKARA

Kapak Resmi
Sema Ilgaz Temel

ALTIN MADENCİLİĞİ

İNSANOĞLUNUN YAŞAMINDA ALTININ ÖNEMLİ BİR GÖREVİ YOKTUR ' BUNA KARŞIN BU MADEN, İNSANLARI BÜYÜLEMEKTE, ONLARI ÇIL – GINA ÇEVİRMEKTEDİR.

Dünyanın gereksinme duyduğu bakır tükenmiş olsaydı büyük bir felâket olurdu. Çünkü çağdaş dünyamızın yaşamını sürdürebilmesi için bakır son derece yararlı bir maddedir. Öte yandan, madenlerden bundan böyle altın çıkarılamayacak olsaydı kuşkusuz insanlar hiçbir güçlük çekmeden yaşamlarını sürdürürlerdi. Buna karşın bu sarı maden insanoğlunu her zaman büyülemiştir ve insanlar altını elde edebilmek için çok büyük çabalar harcamışlardır.

Resimde, 19. yy.'da Kaliforniya'daki altın arayıcıları görülüyor.

Yüzlerce metre yerin dibinde maden işçileri, içlerinde altın bulunan kaya parçalarını özel araçlara yüklerler. Moloz yığınının arasında pırıl pırıl parlayan altının yansıması görülmektedir. Bu kayalar altın değirmeninde öğütülecek ve içlerindeki altınlar alınacaktır.

ALTIN NASIL ÇIKARILIR

Gerçekte iki tür altın maden yatağı vardır. Birincisi, yerkabuğundaki kayalarda bulunan altın damarlarıdır. İkincisi de, ırmak yataklarında ya da bir zamanlar bir ırmağa yataklık yapmış yerlerde bulunan altın zerrecikleridir. Altın zerrecikleri aslında altın damarlarıydı. Bunlar, suların etkisiyle kayalardan kurtulup ırmaklara dökülen madenlerdi. Irmağın yavaş aktığı yerlerde ağır altın parçaları oraya yerleşip altın damarları ya da altın zerrecikleri oluştururlar.

Altın zerreciklerini elde etmek için başlıca iki yol vardır. Birincisi bir kabı suya daldırarak kum, çakıl, su gibi şeyleri toplamak ve içinde de altın tozu bulunmasını umut etmektir. Eğer gerçekten kabın içinde altın varsa, altın tozu dibe çöker. Bu yönteme "toprağı yıkayarak altın çıkarmak" denir.

Bunun da en iyi yolu şudur: bir dizi tahta kutu üstüste konulur. O biçimde konulur ki sular kutuların arasından geçer. Altın zerrecikleri en üstteki kutuya dökülürler, bu kutu daha sonra silkelenir. Kum ve çakıllar aşağı düşerken ağır altın taneleri dipte toplanır. Birçok kutu olduğundan her biri silkelenir ve böylece toplanan altınlar oradan alınır.

Günümüzde bu yöntemle altın aramak çok az rastlanan bir olaydır. Çünkü ırmaklarda kullanılan araçlar, o yöreleri bozduğundan bu yöntemle altın arama birçok ülkede yasaklanmıştır.

Her yıl milyonlarca tonluk kayanın çıkarılıp öğütülmesine karşın elde edilen altın çok azdır. Fotoğraftaki çağdaş altın madeninin arkasında altınlardan arındırılan ve toprak kayalardan oluşmuş yığını görüyorsunuz.

ALTIN MADENLERİ

Altın damarları çok sert kayalarda bulunduğundan bu yöntemle altın arama altın zerreciklerini aramaktan çok daha zor bir işlemdir. Tıpkı kömür gibi, altın cevheri de genellikle çok derinlerdedir. Ama bu cevher, değerli altın damarı izlenerek güçlü makinelerle ortaya çıkarılabilir.

Günümüzde, dünyadaki altınlar toprağın altına yüzlerce metre inilerek elde edilmektedir. Dünyadaki en derin altın madeni Güney Afrika'daki Boksburg'dadır. Bu gibi madenlerde patlayıcılar kullanılarak delikler açılır. Parçalanan kayalar daha sonra maden oca-

Fotoğrafta en çağdaş ve güçlü araçlarla yerkabuğunun derinlerinde kayaları delerek parçalar çıkarmaya çalışan maden işçileri görülüyor.

ğından altın değirmenine götürülür, orada da ezilerek altınlar ayıklanıp alınır. Her yıl milyonlarca ton kaya bu yöntemle işlem görür ama, bunlardan çok az altın elde edilir. Buna karşın altın madenciliği endüstrisi her zaman gelişme içindedir.

ALTIN NERDE BULUNUR

En çok altın üretimi yapan ülkeler Avustralya, Amerika, Kanada, Sovyetler Birliği ve Güney Afrika'dır. Dünyadaki altının en büyük bölümü Güney Afrika'dan gelmektedir. Bu ülke, dünyadaki madenlerden çıkartılan altının dörtte üçüne yakınını üretmektedir. Bu altın özellikle Johannesburg yakınındaki Witswatersrand'dan çıkarılır. Orada ve çevresinde bulunan madenlerde 400.000 kadar kişi çalışmaktadır.

Bu alanda Sovyetler Birliği ikinci gelir. Ancak, Sibirya'nın birçok bilinmeyen bölgelerinde henüz çıkarılmayan çok altın bulunduğu saptanmıştır.

Yeryüzünde elde edilen bütün bu altınları düşünecek olursanız belki de şöyle bir soru aklınıza gelebilir: Peki öyleyse nasıl oluyor da bu maden istenilen, aranılan düzeyden aşağıda kalabiliyor? Bunun yanıtı kolaydır. Son 600 yıl içinde üretilen tüm altın tutarı çok, ama çok azdır...

ALTIN ARAYANLAR

Tarihin başlangıcından bu yana insanoğlu altını sevmiştir. Ünlü arkeologlardan Sir Leonard Woolley, M.Ö. 3500 yıllarında yaşayan en eski Babil Krallarından birinin gömütünü ortaya çıkardığında altından yapılmış çok güzel ve ince süs eşyaları bulmuştu. Böylece altın işçiliğinin ve altın arama uğraşlarının çok ama, çok eskilere dayandığı öğrenilmiş oldu.

Daha sonraları insanın altına karşı tutkusu daha da arttı. 1500 yılında İspanyollar Güney Amerika'da altın bakımından çok zengin bir topluluk yaşadığını duydular. Bu insanlar o denli zengindiler ki krallarını zeytinyağıyla ovuyorlar, sonra da vücuduna altın tozu sürüyorlardı. Böylece kral altından yapılmış bir yontuya benziyordu.

Altın damarları yerkabuğunun diplerinde bulunur. Fotoğrafta görülen dev maden dişli aracı yardımıyla madenciler hem kolaylıkla derinlere inerler hem de özel bir düzenlemeyle aşağıya hava gönderilir.

Hırslı İspanyollar bu topluluğun yaşadığı ülkeye "El Dorado" yani Altın Ülkesi adını verdiler ve oraya birçok İspanyol gönderdiler. El Dorado hiçbir zaman bulunamadı. Her zaman bir efsane ülkesi olarak kaldı. Ama İspanyollar Aztek'lerin ve İnka'ların zengin altın madenlerini buldular. Daha sonra başka İspanyollar daha çok altın sağlamak amacıyla oralara gitmeye devam ettiler. Bazıları başardılar, bazıları başarısızlığa uğradı. Ama bu arada Avrupa'ya 6.000.000.000 İspanyol doları değerinde altın getirdiler.

ALTINA SALDIRI

Bir yerde altının bulunması haberi insanları çılgına çevirir ve bu insanlar büyük kazanç umudu ve tutkusuyla hemen o bölgeye koşarlar.

1848'de Kaliforniya'da altın bulunduğu öğrenilince ilk "altına saldırı" olayı başladı. Küçük bir kent olan San Fransisco 1849'dan sonra 25.000 nüfuslu bir kente dönüştü. 1850'de ise artık Eyalet olma yoluna girmişti bile...

1859'da altına saldırı Colorado'da gerçekleşti ve kısa süre içinde o bölgede birçok kent oluştu. Ama altın damarları tükenince kentlerde kimsecikler kalmadı, herkes oralardan ayrılıp gitti. Bunlardan bazıları hâlâ hayalet kentler gibi durmaktadır. Ama oralarda hiç insan yaşamıyor.

İkinci altına saldırı Kanada'da Yukon'a bağlı Klondike'da 1879 yılında oldu.

Avustralya'da ve Güney Afrika'da da bunlara benzer saldırılar görüldü. Bütün bu olayların sonunda binlerce insan sefalet içine sürüklendiler. Ama bazı şanslı kişiler de birkaç hafta içinde inanılmayacak zenginlikler sağladılar.

AZİZ NESİN

ASLAN PAYI

Ülkenin birinde çok büyük bir orman varmış. Bu ormanda her türlü hayvan yaşarmış. Bu hayvanlar arasında bir de eşek varmış. O eşek ormanda taze çayır, yeşil çimen ararmış. Birgün yine ormanda kendisi için çayır, çimen ararken yerde bir aslan postu görmüş. Hemen yerden aldığı aslan postuna bürünmüş. Doğru, ormandaki göl kıyısına gitmiş. Aynaya bakar gibi, durgun suda kendisine bakmış. Hayvanlar kralı aslandan hiçbir farkı olmadığını görmüş. Buna çok sevinmiş. Kendisine büsbütün aslan süsü vermiş.. Kasıla kasıla, salına salına ormanın içerilerine doğru yürümüş.

Aslan postuna bürünmüş eşeği gören ormandaki hayvanlar, onu gerçekten kralları olan aslan sanmışlar. Kimisi saygısından eğilip ona selam vermiş, kimisi korkusundan uzaklara kaçmış. Eşek de aslan olduğuna gitgide kendisini inandırmaya başlamış.

Hayvanlar kralı aslan, ormandaki öbür hayvanların avlarından kendisi için, aslan payı denilen bir vergi alırmış. Böyle bir gelenek varmış. Aslan postuna bürünmüş eşek de bu geleneği sürdürmüş. Ormandaki hayvanlar, gerçekten kralları sandıkları aslan postuna bürünmüş eşeğe, kendi avlarından aslan payı veriyorlarmış.

Her kral gibi, hayvanların kralı aslan da eskiden, bayramlarda, törenlerde kükreyerek nutuk çekermiş. Oysa aslan postuna bürünmüş eşek, hiçbir bayramda, hiçbir törende ağzını açıp da nutuk söyleyemiyormuş. Çünkü nutuk çekmek için ağzını açacak olsa eşek gibi anıracakmış. Aslan olmadığı, eşek olduğu anlaşılacakmış. Ormandaki hayvanlar, eşek olduğunu bilmedikleri kralları son zamanlarda neden nutuk söylemiyor, diye şaşarlarmış.

Gel zaman, git zaman... Günün birinde o koca ormanda çok, ama çok sert bir yel esmiş. Öyle sert esmiş ki, uyuz eşeğin sırtındaki aslan postunun ucunu havaya kaldırmış. Aslan postu aralanınca, eşeğin iki uzun kulağıyla kuyruğu ortaya çıkıvermiş. Hiç eşek kulaklı, eşek kuyruklu aslan olur mu! Ormandaki bütün hayvanlar şaşıp kalmışlar.

Ağır kanlı ayı bile şaşmış. Aslan postunu tutup çekmiş. Ordaki hayvanlar, bir de ne görsünler: Aslan postunun altından kart bir eşek çıkmamış mı!

Orman yasalarını uygulamakla görevli köpekler, sahte aslanı yakalamışlar. Eşeği ormandaki bir mağaraya kapamışlar.

Orman yasasına uyularak bir hayvanlar mahkemesi kurulmuş. Kurt, mahkemenin başkanı olmuş. Sırtlanla çakal, mahkeme kurulunun üyeleri olmuşlar. Tilki, her zamanki gibi, savcılık görevini üzerine almış. Karga mübaşirlik yapıyormuş. Leylek, tutanak yazıcısıymış. Düşünceli hayvan hindiyle ciddi hayvan fil, yüksek hayvan zürafa da bilirkişi olmuşlar. Karga, sanığın avukatlığını yapacakmış. Ama eşek, avukat istememiş. Kendini savunacakmış. Öbür hayvanlar da dinleyici olarak, mahkeme salonu olan mağaradaki yerlerini almışlar.

Kendisine aslan süsü vermekten sanık sahteci eşek de sanık yerine geçmiş.

Önce eşeğin kimliği saptanmış. Ondan sonra, savcı olan tilki şu iddianameyi okumuş:

"Kendisine kral süsü vererek sahtecilik yapmaktan sanık, Boz eşekten olma, kara eşekten doğma, kır eşeğin, herhangi bir yerden ele geçirdiği aslan postuna bürünerek, kendisini hayvan

Resimler : SEMA ILGAZ TEMEL

kardeşlerimize kralımız aslan diye tanıtarak, bütün aslan paylarını aldığı ve böylece kendisine çıkar sağladığı, devekuşu, saksağan ve kurbağanın tanıklıklarıyla sabit olduğundan, sanık kır eşeğin orman kanununun suçuna uyan maddesine göre cezalandırılmasını isterim."

Mahkeme başkanı kurt kır eşeğe şöyle demiş:

— Söz savunmanın! Bay eşek, savcının iddialarına karşı ne diyorsunuz?

Eşek düşünmüş. Savcı tilkinin istediği ceza uygulanırsa, zavallı eşeği parçalayacaklarmış. Zavallı eşek, o güzel, sürmeli gözleriyle önce dinleyici olarak gelen hayvan kardeşlerine, sonra da yargıçlar kuruluna bakmış. Birkaç kez yanık yanık anırmış. Sonra da kendisini şöyle savunmuş:

— Sayın başkan ve yüce hayvanlar mahkemesinin sayın üyeleri! Mahkemenin sayın başkanı kurtun beni parçalayıp yemek istediğini ateş saçan gözlerinden, iştahlı sözlerinden, ağzının şapırtısından ve dinleyicilerin patırtısından anlıyorum. Peki, beni parçalayın, kanım da, canım da sizlere helal olsun. Aslan postuna kavuşayım derken, şimdi kendi postum elden gidiyor. Ancak, hayvan kardeşlerime bir son sözüm var: İster aslan, ister fil, ister eşek, ister deve başınızda kral olsun. Hangisi olursa olsun, hayvanlar nasıl olsa başlarındaki krala aslan payı verecek değiller mi? Önemli olan, aslan payını vermemekte. Aslan payını nasıl olsa verdikten sonra, bunu ha aslan yemiş, ha kaplan yemiş, ha benim gibi bir eşek yemiş, ne ayrım var? Sizin için değişen nedir? Hiç... Bu nedenle, ey hayvan kardeşlerim, siz siz olun, aslan payı vermemeye bakın . İş burda!

Bütün hayvanlar, eşeğin sözlerini çok doğru bulmuşlar; doğru bulmuşlar ama, eşeği de suçlu görüp parçalamışlar. Eşeğin en iyi yerini, aslan payı olarak kralları aslana sunduktan sonra, geri kalan artıkları da kendileri yemişler.

3 ŞİİR

YAĞMUR YAĞIYOR

Yağmur yağıyor
Simitlerimi ıslatıyor yağdıkça
Pabuçlarıma yağmur suları doluyor
Ayaklarım üşüyor
Ayaklarım üşüdükçe ağlıyorum
Bulutlar ağlıyor durmadan
Simitlerim ıslandıkça
Islanan simitlerimi
Kimsecikler almıyor

DEDEM VE BEN

Dedem kendini yaşlı
Beni de genç ağaca benzetir.
Oysa ben ağaca benzemek istemem
Çünkü ağaçlar
Ne düşünebiliyor
Ne de konuşabiliyorlar

Tut ki ağaç oldum,
Boyum çok kısa
Meyvelerim bol olsun isterim
Yoksul çocuklar
Dallarıma yetişebilsin
Meyvelerimi doyasıya yiyebilsinler

POS BIYIKLI AMCA

Dün çarşıdan gelirken babamla
Otobüste yanımıza oturdu
Ak saçlı
Pos bıyıklı bir amca

Önce yüzüme baktı gülümsedi
Saçlarımı okşadı sonra
Bir şeyler anlatmak istiyordu
Ağlamaklı gözlerinden belliydi
Fakat biz gelmiştik
İneceğimiz durağa

Şimdi hep onu düşünüyorum
Ak saçlı
Pos bıyıklı üzgün amcayı
Ne anlatacaktı bana
Derdi neydi acaba

ÖZGÜR COŞKUN

RUHİ TEK

PALTO

ÇİZENLER: NECDET ÇATAK, ŞADİ ÖZTÜRK

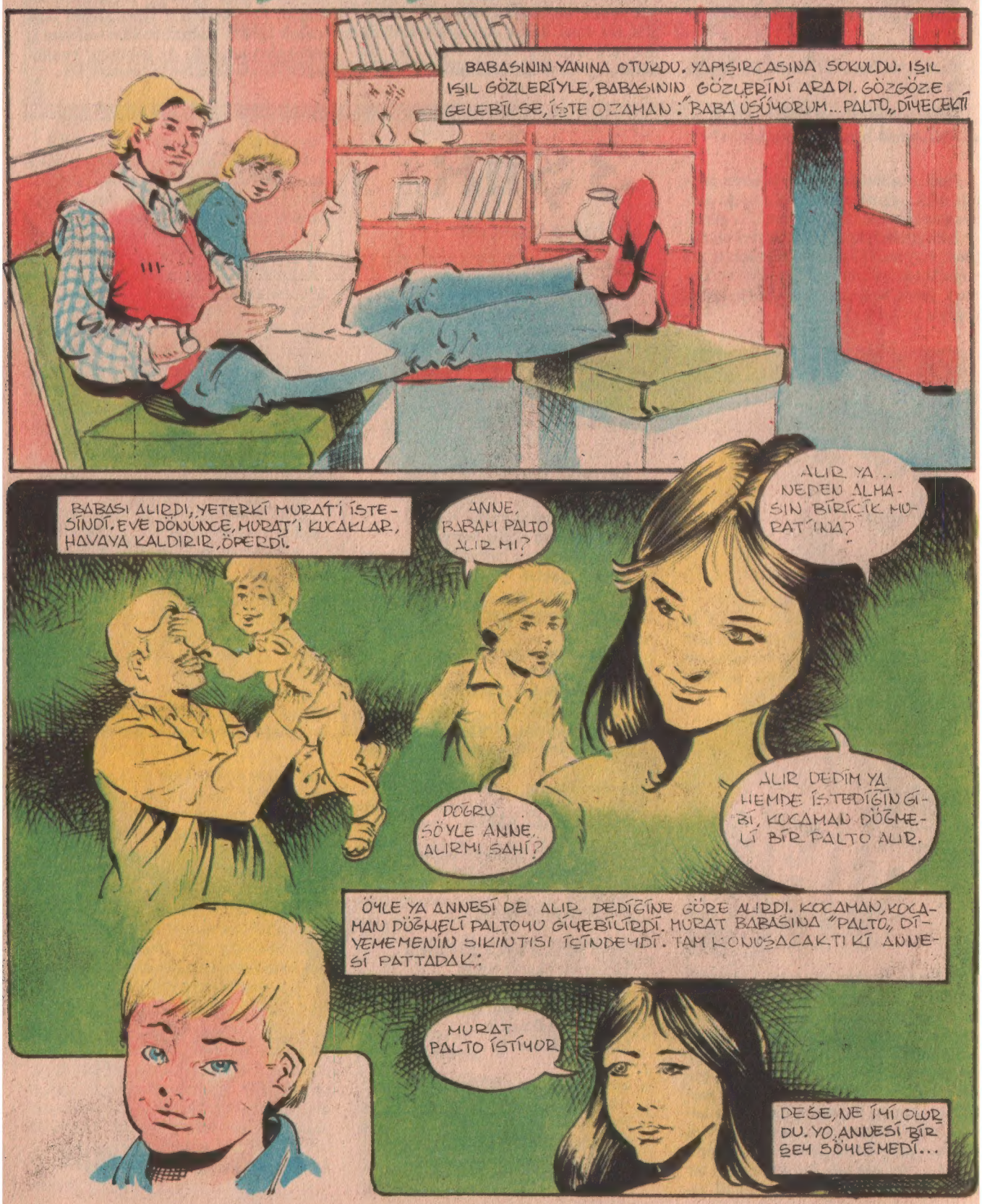

...OTURDU YERDEN MURAT'A BAKTI. MURAT, KENDİ İŞİNİ KENDİSİNİN GÖRMESİ GEREKTİĞİNİ ANLADI KISIK BİR SESLE:

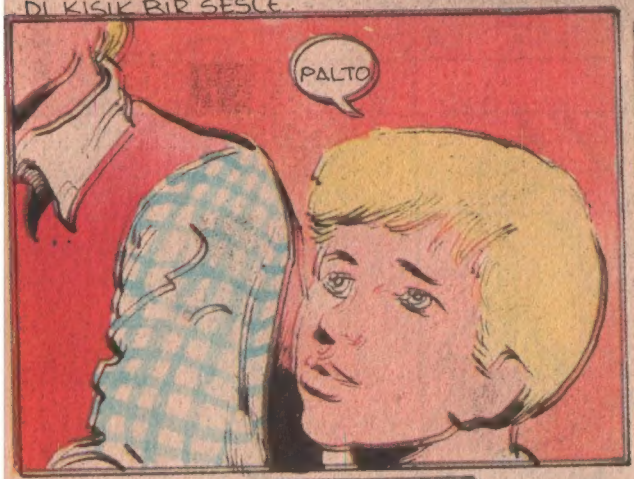

...DEDİ. SÖYLEDİĞİNE KENDİ DE ŞAŞIRDI. BABASI DUYMADI. BU KEZ DAHA YÜKSEK BİR SESLE KONUŞTU:

ARTIK MURAT'IN DİLİ ÇÖZÜLDÜ. SESİ NORMALLEŞTİ.

ANNESİ DE ARKA ÇIKTI.

BABASI, MURAT'IN ANNESİNE BAKTI.

MURAT, HEMEN ŞIPARDI. BABASININ KUCAĞINA GEÇTİ.

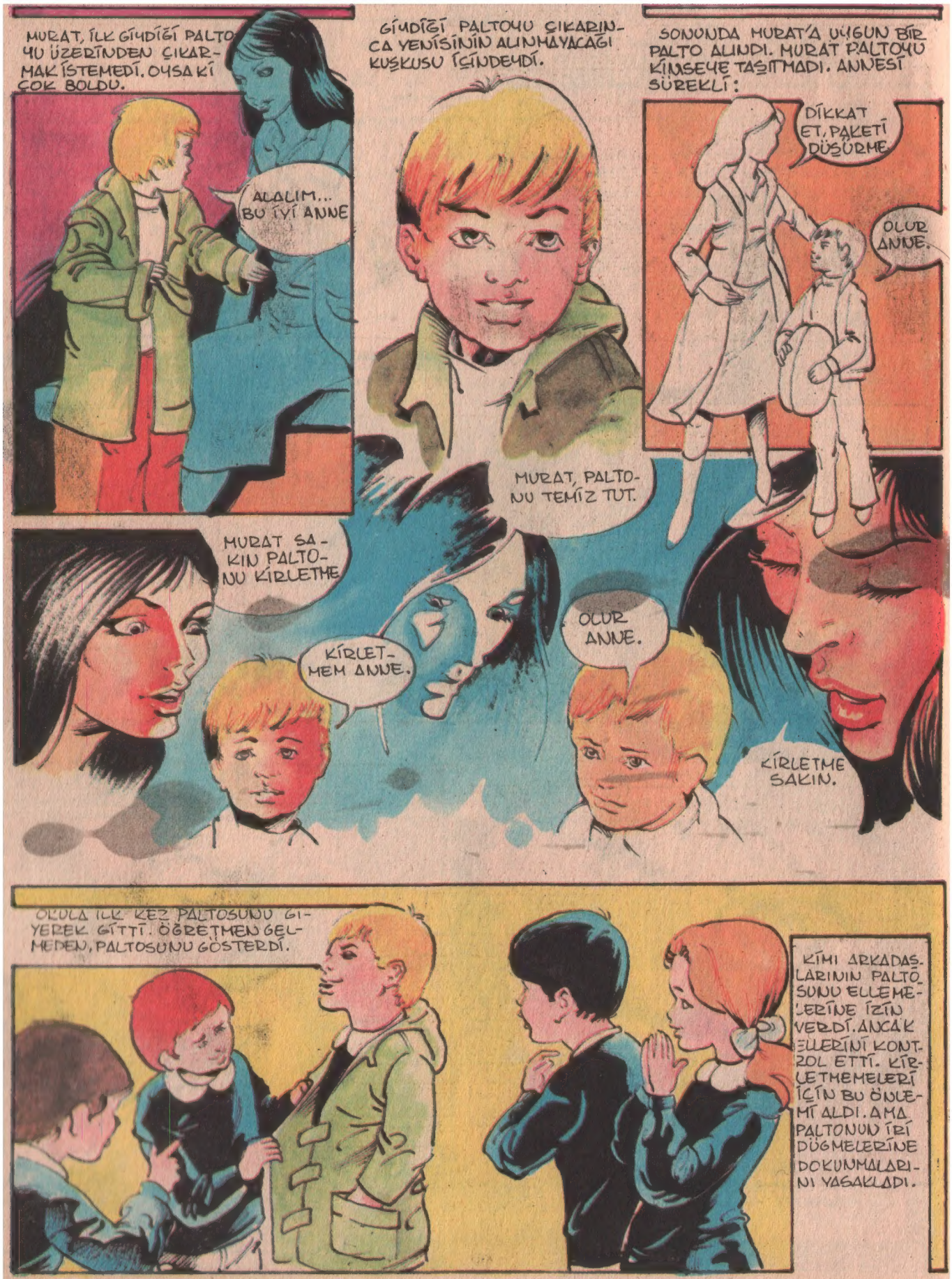
MURAT, İLK GİYDİĞİ PALTOYU ÜZERİNDEN ÇIKARMAK İSTEMEDİ. OYSA Kİ ÇOK BOLDU.
ALALIM... BU İYİ ANNE
GİYDİĞİ PALTOYU ÇIKARINCA YENİSİNİN ALINMAYACAĞI KUŞKUSU İÇİNDEYDİ.
MURAT, PALTONU TEMİZ TUT.
SONUNDA MURAT'A UYGUN BİR PALTO ALINDI. MURAT PALTOYU KİMSEYE TAŞITMADI. ANNESİ SÜREKLİ:
DİKKAT ET, PAKETİ DÜŞÜRME
OLUR ANNE.
MURAT SAKIN PALTONU KİRLETME
KİRLETMEM ANNE.
OLUR ANNE.
KİRLETME SAKIN.
OKULA İLK KEZ PALTOSUNU GİYEREK GİTTİ. ÖĞRETMEN GELMEDEN, PALTOSUNU GÖSTERDİ.
KİMİ ARKADAŞLARININ PALTOSUNU ELLEMELERİNE İZİN VERDİ. ANCAK ELLERİNİ KONTROL ETTİ. KİRLETMEMELERİ İÇİN BU ÖNLEMİ ALDI. AMA PALTONUN İRİ DÜĞMELERİNE DOKUNMALARINI YASAKLADI.

AYNI SIRADA OTURAN ARKADAŞLARINA AYRICALIK GÖSTERİP, PALTONUN CEPLERİNE ELLERİNİ SOKTURDU.

SON DERSİN BİTİŞ ZİLİ ÇALDIĞINDA MURAT ÇOK HEYECANLIYDI. ARKADAŞLARININ PALTOSUNU BEĞENDİKLERİNİ EVDE ANNESİNE, BABASINA ANLATACAKTI.

OK GİBİ FIRLAYAN ÇOCUKLAR KAPIDA BİRİKTİ. YAĞMUR VARDI.

MURAT, TAM YAĞMURUN ALTINDA ÇIKACAKTI Kİ PALTOAKLINA GELDİ.

YAĞMUR VE PALTO... MURAT, BU İKİLEM İÇİNDE KALDI.

ANNESİNİN SÖZLERİ KULAKLARINDA ÇINLADI.

KİRLETME... KİRLETME... KİRLETME...

MURAT, PALTOSUNU ÇIKARDI.

BESLENME TORBASINI BOŞALTTI.

PALTOYU BU TORBAYA SIĞDIRDI.

ÇANTASINI DA ALARAK KOŞMAYA BAŞLADI. YAĞMUR SANKİ MURATI KOVALIYORDU.

EVE GELDİĞİNDE SUYA BATMIŞ GİBİYDİ. ANNESİ ŞAŞIRDI.
BU NE HAL?.. PALTON...
İŞTE ANNE...
NE VAR?
PALTOM.
MURAT, SAVAŞ KAZANMIŞ BİR KOMUTAN GİBİ DAVRANARAK ELİNDEKİ PAKETİ ANNESİNE UZATTI.
ANNE KİRLETMEDİM... PALTON KUPKURU.
ANNESİ PAKETİ ALDI, PALTOKUPKURUYDU. DAĞLARINDAN, MÜZÜNDEN, ELBİSELERİNDEN SOLAR SÖZÜLEN OĞUZDA BAKTI.

1 YAZAR 1 YAPIT

SAMİM KOCAGÖZ

1916'da Söke'de doğan Samim Kocagöz 1942'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Üç yıl kadar Lozan Üniversitesinde sanat tarihi derslerini izledikten sonra 1945'te yurda döndü. O tarihten sonra Söke'de çiftçilik yapan Kocagöz ilk öykülerini 1939—40 yıllarında yayımlamaya başladı. Samim Kocagöz, öykülerinin konularını çokluk, yaşadığı Söke ovasının ve dolaylarının sorunlarından alır. Alışılmış bir yazım ve anlatım yöntemine bağlıdır. Yapıtlarında çıkar çatışmalarını, ekonomik etkenlerle değişen düzen ve dünya görüşlerini incelemeye çalışır.

Daha sonra romana geçen Samim Kocagöz, öykü alanındaki ufuklarını genişleterek değerli yapıtlar verdi. Bu arada, Yeni İstanbul gazetesi'nin New York Herald Tribune gazetesiyle birlikte düzenlediği Dünya Öykü Yarışması'nda "Sam Amca" adlı öyküsü Türkiye birinciliğini kazandı. Ayrıca, 1967'de yayımlanan "Yağmurdaki Kız" öykü kitabı 1968'de Türk Dil Kurumu Öykü Ödülünü aldı.

Yazım dünyamızda kendine özgü yapıcı bir yeri olan Samim Kocagöz'ün başlıca yapıtları şunlardır :

Öykü kitapları : Telli Kavak (1941), Sığınak (1946), Sam Amca (1951—1965), Cihan Şoförü (1954), Ahmetin Kuzuları (1958), Yolun Üstündeki Kaya (1964), Yağmurdaki Kız (1967).

Romanları : İkinci Dünya (1938), Bir Şehrin İki Kapısı (1948), Yılan Hikâyesi (1954), Onbinlerin Dönüşü (1957), Kalpaklılar (1962), Doludizgin (1963'te yayımlanan bu roman Kalpaklılar'ın devamıdır), Bir Karış Toprak (1964), İzmir'in İçinde (1973), Tartışma (1976).

Bir Çift Öküz

Cemal ve Hamit Bulgaristan göçmenleridir. Oturdukları Subaşı köyünde başka göçmen aileleri de vardır. Cemal, Hamit ve Yakup adlı iyi yürekli bir yörük, öküz almak için pazara giderken köy ağasının oğlu Hasan'a rastlarlar. Söke'den dönen Hasan içkilidir. Aslında Hasan okumayı seven, iyi yürekli bir gençtir. Ama, okuma yazma bilmeyen babası İbrahim Ağa oğlunun okumasını istemez. Ağanın gözünde en değerli şey paradır. Ağa'nın sağ kolu Rüstem de cahil ve kötü bir adamdır. O, Hasan'ı, Hasan da onu sevmez.Hasan'dan bir gün öç almayı tasarlar. Rüstem'in beklediği fırsat bir gün çıkar. Komşu köyden İlyas'ın öküzlerini köye getirerek, birini Yakup'un, birini Cemal'in, birini de Hamit'in kapısına bağlar. Hırsızlık yapıldı diye de jandarmaya haber verir. Hasan, bunun Rüstem'in işi olduğunu anlar. Onu yakalatıp karakola götürür. Rüstem üç ay hüküm giyer.

Artık Hasan, değişmiş, uslanmıştır. Herkesin yardımına koşar. Göçmenlerin tarlalarını babasının traktörüyle sürdürür. Bunun üzerine İbrahim Ağa deliye döner. Hasan, Yakup'un torunu Elif'le evlenmek ister. Annesine açılır. Düğün hazırlığına başlanır. Ama köyde olaylar olur. İbrahim Ağa, oğlundan yana çıktılar diye iğrenç bir karalamayla köyün öğretmenini, muhtarını ve kaymakamını uzak yerlere sürdürür. Çok üzülen Hasan'ın babasının çevirdiği dolaplar bütün Söke'ye yayılır. Bu arada Rüstem hapisten çıkar, köye muhtar olur. Kasabadan, yapılacak işlerle ilgili bir yazı gelir. Köyün bütün evleri beyaz badana yapılacak, her eve de numara konacaktır. Ama Rüstem ne yazma bilir, ne de okuma. Köyde alay konusu olur. Bu yüzden de Rüstem kin gütmeye başlar.

Düğün günü Elif, gelinliğiyle Hasan'ın evine getirilir. O sırada göçmenlerin ekinleri yanmaya başlar. Bu, Rüstem'in işidir. Hasan, Rüstem'i öldürür ve herkes düğün evine döner.

Mini ansiklopedi

GRİEG

1843 —1907 yılları arasında yaşayan Norveç'li büyük besteci Edward Hagerup Grieg Bergen' de doğdu. Müzik öğrenimini Leipzig ve Kopenhag Konservatuvarlarında tamamladı. 1867'de Christiania'ya yerleşerek orada öğretim üyeliği ve orkestra yönetmenliği yaptı. Ülkemizde de sık çalınan "Peer Gynt" adlı yapıtıyla 1876'da büyük üne ulaştı. Ülkesinin folklorundan esinlenerek yarattığı yapıtları arasında bir piyano konçertosu, yaylı çalgılar için Holberg süiti, şarkılar ve daha birçok beste vardır.

AY – AY

Ay— Ay, makimsiler ya da maymunsular diye adlandırılan türden garip küçük bir hayvandır. Bilimsel adı "Daubentonia Madagascariensis"dir. Yerliler bir gömüt kazarlarken birden siyah küçük bir hayvan çıkınca şaşkınlıktan ve korkudan "Ay Ay!" diye bağırmışlar. Hayvanın adı oradan gelmedir. Ay — Ay geceleri yiyecek bulabilmek için saklandığı yerden çıkar. Bunu da başka makimsilerinkine benzemeyen çok özel elleriyle sağlar. Yiyeceğini bunlarla koparıp almayı başaramayınca da kemiricilerinkine çok benzeyen keskin dişlerini kullanır.

ESKİ MISIR'DA GÜNEŞ

Mısır mitolojisi en eski mitolojilerden biridir. M.Ö. 5000 yıl öncesine dayanır. Demek ki Grek mitolojisinden 4000 yıl kadar önce vardı. Eski Mısırlılara göre doğanın tek ve en yüksek gücü, her şeyi yaratan Ra idi. Ra, yani Güneş. Bu tanrı, Mısır mitolojisinin en önemli tanrısıydı. Mısırlılar bu tanrıya, bize kadar ulaşan bir yakarışla seslenirlerdi. Bu yakarıştan küçük bir parça şöyledir: "Ey canlı güneş, sonsuzluğun tanrısı, bütün güzelliğinle ortaya çıktın. Parlaksın, büyüksün, güçlüsün. Işınların yarattığın yeryüzünü aydınlığa boğar. Yeryüzünü, insanları ve hayvanları yalnız sen yarattın... Sana bakarken bütün yürekler coşkuyla dolar, ey dünyanın tanrısı!"

Atatürk çocukları çok severdi, her gezisinde karşısına çıkan küçüklerle ilgilenir, onlara sorular yöneltirdi. Yukardaki fotoğraf Ulusal Kurtuluş Savaşı sırasında çekilmiştir.

Ulusal Egemenlik ve Çocuk

AYHAN NASUHİGİL

Küçük okuyucularım, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin ilk kez toplandığı "23 Nisan 1920" gününün 61.nci dönüm yılını, Büyük Atamızın çocuklarına bir armağanı olan "Çocuk Bayramı"nı kutluyoruz bu ay.

Derslerinizde okudunuz ya da okuyacaksınız. Devletler canlı bir yaratığa benzerler. Doğarlar, büyürler, gelişirler ve sonunda ölürler. Diğer bir deyimle, tarihten silinirler. Devletlerin uzun ömürlü olması, yöneticilerinin, devletin başında bulunan kişilerin vatansever, bilgili, çalışkan, deneyimli olmalarına ve devleti iyi yönetmelerine, ayrıca ulusca çalışmalara bağlıdır.

600 yıl üç kıtada bayrak dalgalandıran, tüm devletlerin saygınlığını kazanan Osmanlı Devleti, zamanla gücünü yitirmişti. I. Dünya Savaşı'ndan (1914—1918) yenik çıktı ve çok ağır koşulları taşıyan Mondros Silah Bırakışmasını (30 Ekim 1918) imzalamak zorunda kaldı. Galip devletler, Türk Devletini Anadolu'nun ortasında denizlerden uzak, bir ilimizin yüzölçümü kadar küçük, güçsüz bir ülke yapmayı planlamışlar ve uygulamaya da girişmişlerdi.

O yıllarda Istanbul başkentti. Bu kentte oturan Osmanlı yöneticilerinin hiçbir gücü kalmamıştı. Galip devletler Istanbul'dan başlayarak güzel yurdumuzu yer yer işgal ettiler ve kanlı saldırılarını artırdılar. Son yüzyılda "Hasta Adam" olarak adlandırdıkları Türk'ün yurdundan bir parça koparmak için sıraya giriyorlardı.

Düşmanların unuttukları bir şey vardı. Türk Ulusu... Sakin, sessiz görünen Türk Ulusu, özgürlüğüne yönelen bir dış tehlike görürse hemen toparlanır, birleşirdi. Tarihte bunun birçok örnekleri vardı, hele başında güvendiği bir lider olursa.

19 Mayıs 1919'da Mustafa Kemal Samsun'a ayak basmış, Erzurum, Sivas Kongreleri yapılmış, Paşa, arkadaşlarıyla Ankara'ya gelmiş (17 Aralık 1919), yürekleri güvenle dolup taşan insanlar Ankara'ya toplanmaya başlamışlardı. Erzurum Kongresinde alınmış olan: "Yurdun bir bütün olduğu ve parçalanamayacağı; işgallere karşı Milletin kendini savunacağı; gerekirse geçici bir hükümet kurulacağı; her işlemde Millet isteğinin geçerli olduğu; başka devlet yönetiminin (manda) kabul edilmeyeceği; milletvekillerinin hemen toplanması gerektiği..." kararlarına uyularak harekete geçildi.

Küçük okuyucularım, Türk Kurtuluş Savaşı'nı dile getiren yerli ve yabancı kitaplarda bir cümle kullanılır.

"Bir Milletin Doğuşu", Türkiye'nin Yeniden Doğuşu" ... İşte, bu tarih 23 Nisan 1920 günü simgelenmiştir. Büyük Atatürk bu büyük günü, her zaman güvendiğini söylediği, sağlıklı, kültürlü, vatansever genç kuşaklara, geleceğin büyükleri olan sizlere armağan etmiştir.

Yeni Türk Devletini yaratan dedeleriniz, 23 Nisan 1920 günü Ankara'da Ulus Alanında bugün müze olarak kullanılan binada; ülkemizin toprak bütünlüğünü korumak ve ulusumuzu egemen kılmak için dünyanın bütün güçlerine karşı verilecek savaşın kararları için toplandılar. Oturacak masa ve sandalyeleri yoktu, okullardan taşıdılar. Tavana asılı kör bir gaz lambası altında sabahlara kadar çalıştılar ve başardılar.

Ünlü ozanımız İlhami Bekir Tez o günü şöyle dile getirir:

Yüz pare
1001 pare top atılmıştır.
O günü
Meclis'in ilk açıldığı
1920'de 23 Nisan günü.
23 Nisan demek
Mutlu insan demek
Mutlu vatan demektir.

. . . . .

Sizlere güven içinde, özgür bir ülke bıraktılar. Sizler de çok çalışarak bu özgür ülkeye yararlı olacaksınız.

Küçük Ülkü'ye gösterdiği büyük ilgi Atatürk'ün çocuk sevgisinin bir örneğidir.

DENEKTAŞI Bunları biliyor musunuz?

1. "Seyrani der, diyar diyar gezmedim/Kalem alıp kaşın gözün yazmadım/Elim ile bir gemicik düzmedim/Gemi nedir? derya nedir? yol nedir?/" Adı bu güzel dörtlükte geçen büyük halk ozanımız hangi yüzyılda yaşamıştır?
2. Osmanlılarda en çok yaşayan hükümdar 78 yaşında ölen Orhan Gazi'dir En genç ölen padişah ise 18 yaşındayken şehit edilmişti. Adını anımsadınız mı?
3. Suya ya da derin bir yere birden düşen bir şeyin sesini anlatmak için düşmek eylemiyle birlikte kullanılan sözcük nedir?
4. İnsan ve hayvanlarda hastalık yapan, besin maddelerinin bileşimlerini bozan mikropların çoğalmalarına engel olmak ya da bunları bütünüyle öldürmek bilimine ne ad verilir?
5. 1832—1885 yılları arasında yaşamış olan bir Türk aydını ilk kez özel Türk gazetesi yayımlamıştır. İstanbul'da doğan, 1860 yılında "Tercüman'ı Ahval" gazetesini yayımlayan bu büyük düşünürümüzün adı nedir?
6. Batı edebiyatında bir efsane kahramanı ve çeşitli sanat yapıtlarının konusudur. Özellikle Goethe'nin bir yapıtında Mefisto ile bu kahraman arasında bir anlaşmaya varılır : Kahramanımız Mefisto'ya ruhunu satacaktır. Yapıtın da adını taşıyan bu kahraman kimdir?
7. Trakya'da Karadeniz kıyılarına koşut olarak kuzeybatı — güneybatı doğrultusunda uzanan dağların en yüksek noktası Büyük Mahya tepesidir (1031 m). Hangi dağlardan söz ettik?
8. 1902—1947 yılları arasında yaşamış olan bu büyük karikatürcü Nasrettin Hoca gibi bir tip yaratarak adını "Amca Bey" koymuş ve yıllarca etkinliğini sürdürmüştü. Sanatçının adını biliyor musunuz?
9. Arapçada "ayağa kalkma" anlamına gelen bir sözcüktür. Dünyanın sonu geldiği zaman oluşacağına inanılan olayları anlatmak için kullanılır. Hangi sözcük?
10. Birçok türü vardır. Esasını esnek cisimler oluşturur. Bu sayede, bir gücün etkisini ölçmek olasılığı çıkar. Güç ölçen bu aygıtlara ne adı verilir?
11. Eski bir savaş aracıdır. Taş gülle, demir gülle gibi cisimleri atmaya yarayan, makineli sapan türünden bu aracın adını anımsadınız mı?
12. Avrupa kupalarındaki futbol karşılaşmalarının üçü "Şampiyon Kulüpler", "Kupa Galipleri", "UEFA" kupasıdır. Erhan Önal'ın da yer aldığı Standart Liege takımı hangi kupadadır?

13. Keçiden küçük bir antilop türüdür. Daha çok çöllerde yaşar. Çoğunluk kara sarı kum rengidir. Boynuzları yay biçimidir. Gözünün güzelliğiyle şiirlere de geçmiş olan bu hayvanın adı nedir?
14. Eski Yunanistan'da, Roma'da "bütün tanrılar" anlamına gelen bir sözcük tanrıların barındığı tapınaklara verilen ad idi. Bugün de bazı ülkelerde bazı büyük adamların ölülerinin, küllerinin saklandığı türbelere bu ad verilir. Nedir?
15. Eskiden güreşçilere "pehlivan" denilirdi. Sözgelişi Kel Aliço, Adalı Halil, Filiz Nurullah, Hergeleci İbrahim, Şamdancıbaşı ünlü pehlivanlardır. Bir de Mehmet ve Ahmet Pehlivanlar vardı. Bu sonuncuların lakaplarını da biliyor musunuz?

Yanıtlar 29. sayfada

URFA

COĞRAFYASI

Güneydoğu Anadolu bölgesinde, Orta Fırat bölümündedir. Batıda Gaziantep, kuzeybatıda Adıyaman, kuzeydoğuda Diyarbakır, doğuda Mardin ve güneyde Suriye ile çevrilidir. Adıyaman ve Gaziantep'ten Fırat Irmağı vadisiyle, Suriye'den de Güney Demiryolu ve sınır çizgisiyle ayrılır. Kent, eski kalenin bulunduğu tepeden yamaçlara doğru yayılır ve Urfa yaylasının ortasındadır. En önemli yükseltileri kuzeydoğu sınırındaki Karacadağ, Susuzdağ, doğuda Tektek, güneyde Nemrut, Birecik doğusunda Arat dağıdır. Karacadağ 1.919 metredir ve sönmüş bir volkan kütlesidir. İlin toprakları güneye doğru alçalır ve bu yörede Harran Ovası geniş yer tutar.

Karacadağ'dan yayılan lavların etkisiyle kuzey bölümü, güneyde Viranşehir'e kadar çoraktır. Bitki örtüsü yok denecek kadar az ve cılızdır. Toprak da suyu hemen geçirdiği için bu çoraklık artar.

Batı sınırını Fırat Irmağı kaplar. İl içinde önemli akarsu yoktur. Urfa yaylasından doğan, Belin çayı aracılığıyla Suriye'de Fırat'a katılan Cullab suyu vardır. Bir de Suriye sınırı üzerindeki Ceylanpınar suyu önemlidir. Çiftçilik ve hayvancılık önemlidir. En çok buğday ekilir. Arpa, darı, pirinç; mercimek, burçak, culbant; pamuk; antepfıstığı; zeytin; üzüm bağları ekonomiye katkıda bulunan ürünlerdir. Hayvancılıkta, geleneksel atçılık hâlâ önemini sürdürür. Eşek, katır, koyun, kılkeçisi boldur. Deve sayısı iyice azalmıştır.

Aynzeliha havuzunda kutsal balıklar

İLÇELERİ

Merkez, Akçakale, Hilvan, Bozova, Birecik, Halfeti, Viranşehir, Siverek, Suruç. Akçakale, Urfa'nın güneyinde, Suriye sınırındadır. İlçe merkezi eskiden Harran'dayken, burası sönükleşince, Akçakale'ye taşındı. Harran, (şimdi Altınbaşak) buraya bağlandı.

Birecik, Gaziantep sınırındadır. Eski çağda burada Apamea kenti vardı. Araplar buraya el—Bire (Kale) derlerdi, Türkçe'de küçültme ekiyle Birecik olmuştur. Halfeti, Siverek ve Viranşehir'de Ortaçağ'dan, Roma — Bizans devrinden kalma kalıntılar yer alır.

TARİHİ

İlk kuruluşu bilinmiyor. M.Ö. 2000 yılında bu yöre Hurriler'in, sonra Asurlular'ın eline geçti. Pers İmparatorluğu ve Makedonyalılar da sonradan burayı aldılar. O zamanlar bu kente Oroes deniyordu. Kentin içindeki ünlü su kaynağı ve havuz da Kalliroe diye tanınıyordu. Selevkuslar devrinde buraya Makedonya'nın başkenti Edessa'nın adı verildi. Urfa adının ise, Arapların Ruha, Süryanilerin Orhai adlarından türediği sanılır. Bir süre Roma egemenliğinde kalan kent, Sasani, Hun, Got saldırılarına uğradı. Bizans İmparatorları kenti baştan başa onardılar, hamam, tiyatro, hastane, hipodrom yaptırdılar. 639'da Müslümanların eline geçen kenti Bizanslılar bir süre sonra geri aldılar. Selçuklular ve Haçlılar da sırasıyla kenti ellerine geçirdiler. Nureddin Zengi, Salahaddin Eyyübi, ve Mısır Memluklularından sonra, Hülagü Han kenti yağma etti. Timur'dan sonra, Yavuz Sultan Selim zamanında Osmanlı topraklarına katıldı. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra İngiliz ve Fransızlara geçen kenti, Urfalılar da savaşarak 10 Nisan 1920'de, yapılan anlaşmalar sonucu yabancı işgalinden kurtardılar. Ankara Anlaşması ile (21 Ekim 1921) Urfa Türklere geri verildi.

HALK OYUNLARI VE GİYSİLER

Kadın giysilerinde kent ve köy giysileri çok değişiktir. Kadınlar uzun etekli entari giyer, başlarına yaşmak denilen ipek işlemeli örtü sararlar. Entari üzerine giyilen ve ceket denen, çeşitli renklerde kadife, üzeri sırma işlemeli, diz boyuna inen ceketleri çok değerlidir. Köylerde uzun gömlek üzerine üçetek giyer, gezmeye gittiklerinde ihram denen kendi tezgahlarında dokunmuş bir örtüye bürünürler. Yüzleri açıktır ve alın taraflarına püşü denen ipek bir kumaş bağlarlar. Erkek giysileri de köy ve kent olmak üzere ayrılır. Köylerde entari ve yere kadar inen gömlekler giyilir. Başta, ipek sırma işlemeli puşu, cemeden ya da arakçin denen bir takke giyerler. Örtü üzerine igal denen, keçi kılından iki katlı bürma giyerler.

halay oynanır. Köy halayları, erkek ve kadın karışı- Dizi'den oluşur. Kentte erkek ve kadın halayları En ünlü halayları İki Ayak, Urfalı, Üç Ayak, Beş eker ve Derik'tir. Çalgı, davul ve zurnadır. Köylerde eşlik eder.

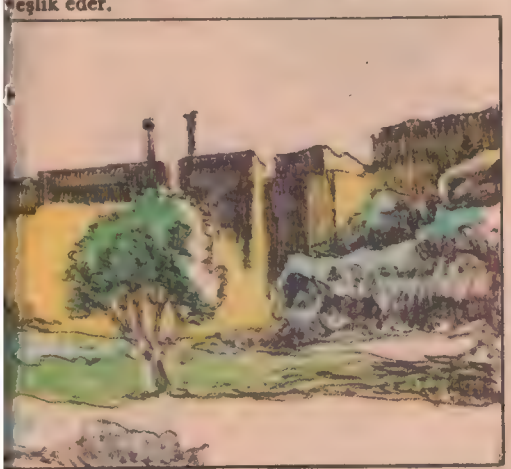

Urfa Kalesi

Halilürrahman Camisi

TARİHİ YAPILARI

ARKEOLOJİ MÜZESİ: Bahçesinde Harran Üniversitesine ait kalıntılar, Romalılardan sütun, heykel, kabartma ve mezar taşları, İslâm döneminden küfi ve Arapça yazılı mezar taşları, kitabeler, Pers ve Hitit eserleri vardır. Ayrıca Bizans mozaikleri, prehistorik çanak, çömlek, Selçuklu eşyaları da Müze'yi süsler.

URFA KALESİ : İç kale Romalılar devrindendir. Dış kale, Haçlılar zamanında genişletilmiştir. Biçimi dörtgendir. İç kale ise yuvarlaktır ve kayalık bir tepededir. Dış kale ise ovadaki düzlüktedir ve Samsad, Harran, Bey adlı üç kapısı vardır.

HASAN PADİŞAH CAMİSİ: Akkoyunlular devrinden kalmadır.

HALİL — ÜL RAHMAN CAMİSİ: Kentin güneybatısında Ayn Zelihâ (Zelihâ Kaynağı) gölü kıyısındadır. 1211' de Melik Eşref yaptırmıştır. Makam Camisi diye de bilinir. Kesme taştandır. Dört köşe tek minaresi, tek şerefelidir. Batısında ve göl kıyısında medresesi yer alır. Cami yanındaki havuzda yer alan balıklar Hz. İbrahim için yakılan ateşin külleri kabul edilir ve kutsal sayılır.

ULU CAMİ: Kentin ortasındadır. Şaman dinine ait bir tapınak olarak kurulmuştur. Nemrut burayı saray olarak kullanmıştır. Hıristiyanlıkla birlikte kiliseye çevrilmiştir (Kızıl Kilise—Dermesik). İslamlığın yayılışı ile camiye çevrilmiştir. Taşlarının rengi yüzünden Kızıl Cami diye de bilinir.

İBRAHİM PEYGAMBER VE NEMRUT

İbrahim Peygamber'in M.Ö. 1263'te doğduğu kabul edilir. Zamanın hakanı Nemrut yeni doğan çocukları öldürttüğü için, annesi Uşa, İbrahim'i Kusa çevresinde bir mağarada dünyaya getirir. İbrahim, baştan beri Tanrı'nın varlığına inanır. Bir gün kavmi, ilahlarına kurban kesmek için kentten ayrıldığında, tapınaktaki küçük putları kırar. Kavim dönünce, onlara Tanrı'yı anlatmaya çalışır ama, boşunadır. Başta Nemrut, kavim halkı İbrahim'e çok kızarlar ve onu ateşe atarlar. Ne var ki, ateş söner ve ortalık gül bahçesine dönüşür. İbrahim daha sonra Harran'a ve Suriye, Filistin, Mısır'a gider. Orada Hacer'le evlenir ve İsmail adında bir oğlu olur. Bir gün bir rüya görür ve ona, İsmail'i kurban etmesi buyurulur. Tam emri yerine getireceği sırada bir vahi iner, bu emrin bir sınama olduğu söylenir ve gökten kurban edilmesi için bir koç indirilir. İbrahim ve İsmail, daha sonra

inananların ibadet etmeleri için bir bina yapmaları istendiğinde, Mekke'de Kabe'yi yaparlar. Zalim hükümdar Nemrut ise, İbrahim'e olan öfkesini hiç unutmaz. Ne yazık ki ona inanmaz ve büyük acılar içersinde can verir.

Ulucami Kapısı

Atatürk Yılı ve Türkiye İş Bankası

Türkiye İş Bankası, Atatürk'ün kurduğu, ülkenin kalkınması, gelişmesi için görev verdiği bir bankadır. Daha kısa bir deyişle Türkiye İş Bankası, Atatürk'ün eseridir. Bu nedenle, Türkiye İş Bankası'nın Atatürk Yılı'nda görev üstlenmesi, O'nun ilkeleri ve amacı için hizmet vermesi doğaldır, zaten Atatürk'e, Atatürk ilkelerine bağlılık, bu ilkeler doğrultusunda çalışmak bu ulusal bankamızın gelenekselleşen özelliğidir.

Türkiye İş Bankası'nın Atatürk Yılı'nda gerçekleştireceği hizmetler yapım — onarım; bilimsel sempozyumlar — yayınlar; Çocuk kitapları dizisi; sergiler — yarışmalar olarak ele alınmıştır.

İş Bankası'nın 17 — 22 Mayıs'ta Istanbul'da düzenleyeceği "Uluslararası Atatürk Devrimi Sempozyumu"na Türk ve yabancı 24 bilim adamı bildirici üye olarak katılacaktır. Sempozyuma sunulacak bildiriler Türkçe ve İngilizce olarak birer kitapta toplanacak; Sempozyum Atatürk ilkeleri, Atatürk devrimi günümüzün bilimsel gelişmeleri içinde incelenecek, aydınlığa kavuşturulmaya çalıştırılacaktır.

Bu sempozyumun dışında İş Bankası tarafından Atatürk ve Atatürkçülükle ilgili olarak 10 kitap hazırlanmaktadır. Ayrıca ilkokul öğrencileri için 10 kitaplık bir dizi yayımlanacaktır. Yazım çalışmalarına 1978 yılında başlanılan bilimsel kitapların yazarları çeşitli üniversitelerdeki öğretim üyeleridir.

Türkiye İş Bankası, Atatürk Yılı'nda yurt içinde ve yurt dışında çeşitli sergiler düzenleyecektir. Bunlardan bir tanesi "Türk Basınında 10 Kasımlar" sergisi olacaktır. Bu sergide Atatürk'ün aramızdan ayrılış tarihi olan 1938'den günümüze kadar 10 Kasımlarda yayınlanan çeşitli gazeteler yer alacaktır. Ayrıca ülke içinde, özellikle Siirt, Mardin, Muş, Bingöl, Van, Hakkari, Bitlis ve Tunceli illerinde resim sergileri düzenlenecektir.

Türkiye İş Bankası'nın gerçekleştireceği yapım — onarım çalışmaları arasında 4 Eylül 1981 günü hizmete açılacak olan 800 yataklı Sıvas Cumhuriyet Üniversitesi Öğrenci Yurdu ile Atatürk'ün Istanbul'dan Samsun'a hareket edişinin yıldönümü olan 16 Mayıs 1981 günü hizmete girecek olan Istanbul Şişli'deki "Atatürk Evi"nin yenileştirilmesini sayabiliriz.

KERTENKELENİN DOĞUŞU

Dişi kum kertenkelesi (lacerta agilia) Haziran başlarında doğum. yapar. 5 ila 14 arasında yumurta döker. Soluk pembe renkli yumurtalar bir ceviz büyüklüğündedir. Yavrular 7—9 hafta arasında yumurtadan çıkarlar.

Yumurtlamaya hazır bir dişi kum kertenkelesi elverişli bir yer seçimiş bekliyor.

Anne kertenkele, parşömene benzeyen, yumuşak kabuklu yumurtalarını kumlar içine bırakmıştır.

Yumurtanın içindeki hareketlerden kabuğun çatlamak üzere olduğu anlaşılır. Önce minik bir delik açılır.

Yavru kertenkele kabuğu delip önce başını çıkarır. Gözleri hâlâ kapalıdır, daha sonra açılacak ve görecektir.

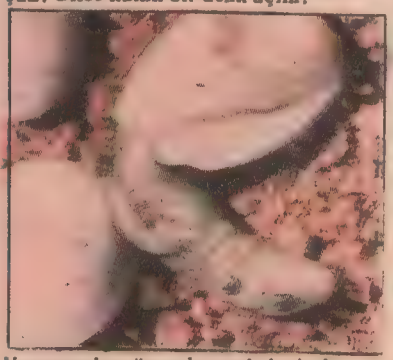

Yumurtadan önce kertenkelenin başı ve ön ayakları çıkar. Biraz dinlenmek zorundadır.

Kardeşleri nedense onun kadar aceleci değiller ama, onlar da kabuğu kırarlar ve başlarını çıkarırlar.

Doğar doğmaz inanılmaz bir canlılık gösterir. İlk haftalarda minik böceklerle karınlarını doyurur.

Artık küçük kertenkele olgunluğa erişmiştir. 45 mm boyunda, bronz renkli, her şeyi yiyen bir yaratıktır.

BENİ KIZDIRMAYACAKLARDI. GÖRÜR ONLAR ŞİMDİ!
AA! BUNLAR ŞEY YAHU!
HAH HAH HAA!
HEY ÇIKIN ORTAYA!.. KORKACAK BİRŞEY YOK, BUNLAR BENİM AKRABALARIM. BENİ ZİYARETE GELMİŞLER.
VAY YEĞENİM NASILSIN?
YA DEMEK ÖYLE!
BEN SANA ŞİMDİ SORARIM, ÖDÜMÜZÜ KOPARTIP GÜLMENİN NE DEMEK OLDUĞUNU!
VURMA YA KRAL BABACIĞIM!.. BEN NE BİLEYİM TELGRAF ÇEKMEDEN GELECEKLERİNİ...
NE BİÇİM KARŞILAMA BU YA? BİR DAHA GELMEYECEĞİZ...

CHARLES ROBERT DARWIN

ÜNLÜ KİŞİLER

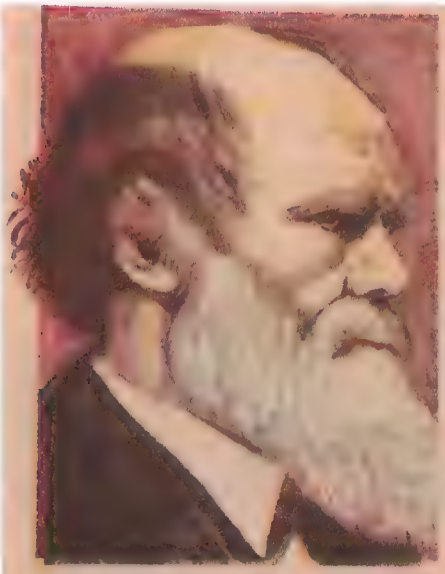

- İNGİLİZ DOĞABİLİMCİSİ
- 1809'DA SHREWSBURY'DE (SHROPSHİNE) DOĞDU
- 1882'DE DOWN'DA (KENT) ÖLDÜ

KİMLİĞİ

Evrim kuramıyla tanınan Darwin, öğrenimini Edinburgh ve Cambridge Üniversitelerinde yaptı. Babası onun din adamı olmasını istiyordu. Ama Darwin daha çok doğa bilimleriyle ilgileniyordu. Büyük bilgin, 1831 — 1836 yılları arasındaki beş yıllık yolculuğu sırasında bilim tarihinin en önemli çalışmalarından birini yaptı. Çeşitli ülkelerdeki bitki ve hayvan türlerini inceledi. 1854 yılından sonra hemen hemen bütünüyle yaşamını evrim kuramını incelemeye ayıran Darwin, bu alanda üç önemli yapıtını oluşturdu. Adları sırasıyla şöyledir: "Doğal Ayıklanma Yoluyla Türlerin Doğuşu", "Hayvanların ve Bitkilerin Evcilleştirme Etkisiyle Uğradıkları Değişimler", ve "İnsan Gelişimi ve Cinsel Ayıklanma". Çok uzun süre sağlık bakımından düzensiz yaşamasına karşın karısının, ailesinin ve dostlarının çok yakın ilgileri sayesinde düzenli bir çalışma yapabildiği için bütün uğraşları çok olumlu sonuçlar verdi. Büyük bilginin mezarı Londra'da Westminster Abbey'dedir.

ÖZELLİKLERİ

Küçük Charles, okuldayken çevresindekileri düş kırıklığına uğratmıştı. Zeki bir çocuktu ama, derslerine hiç dikkat etmiyor ve derslerden yararlanamıyordu.

Bir ara kimya deneylerine merak saran Charles'a arkadaşları "Patlama" adını taktılar.

Daha sonra Darwin, hiç de hoşlanmayarak tıp derslerine devam etti. Babası doktordu. Oğlunun da doktor olmasını istiyordu ama, Charles'ın bu meslekle ilgilenmediğini anlayınca onu papaz yapmayı düşündü. Oysa, Charles'in aklı fikri böcek, çakıl ve bitki gibi şeyleri toplamaktı. Din adamı olmaya hiç niyeti yoktu.

Bir gün babası bir kızgınlık anında: "Köpeklerden, fare avlamaktan başka bir şey seni ilgilendirmiyor; aileni de kendini de rezil edeceksin!" demişti. Ama babasının bu sözü gerçekleşmedi, tam tersine...

Charles Darwin'in doğabilimine tutkusu eğlenmek, vakit geçirmek eğiliminden kaynaklanmıyordu. Bu, öyle bir tutkuydu ki, başvurduğu, danıştığı ve düşüncelerinden yararlanmak istediği bilginler araştırmalarında ona büyük destek oldular. Darwin'in yeteneğini bu bilginler kısa sürede anlamışlardı. Darwin bu bilginlerin desteğiyle bir doğabilimcinin en büyük düşü olan "dünya gezisi"ne çıkabildi.

Yeterince serveti olan Darwin yaşamı boyunca geçim sıkıntısı çekmedi. Böylece tüm zamanını araştırmalarına, deneysel incelemelerine ayırdı. Çalışırken son derece düzenli ve titiz olan Darwin'in yaşamı şaşmadan işleyen bir saat gibiydi.

Darwin'in altı çocuğu oldu. Çocuklar doğar doğmaz Darwin onları büyük bir dikkatle gözler ve davranışlarıyla ilgili olarak notlar alırdı. Bu incelemelerinin sonucunda da büyük bilgin: "İnsanda ve hayvanlarda duyuların dile getirilmesi" adlı kitabını yazdı. Bu da, böyle bir baba için çok doğal bir uğraştı...

5 YIL SÜREN DÜNYA GEZİSİ

1831'de Darwin Üniversite öğrenimini tamamlamıştı ki bazı bilim adamlarıyla birlikte "Beagle" adındaki yelkenli gemiyle dünya turuna çıktı. Bu, bir eğlenme ve dinlenme gezisi değildi. Darwin bu gezi boyunca çevresindeki her şeyle ilgilendi, bilgiler topladı. Çok sayıda hayvan yakaladı, derilerini samanla doldurup onların doğal biçimlerini korudu. Bir yandan da geminin uğradığı her yerde kaya parçalarından örnekler aldı. Brezilya ormanlarında, sayısız böcek topladı. Patagonya'da kazılar yaptı, fosiller buldu. "Tierra de Fuega" yani Ateş Ülkesi diye adlandırılan ve Güney Amerika'nın en güney ucunda bulunan yerde yaşayan ve günümüzde sayıları çok az olan yerlilerin yaşamlarını inceledi. Şili'de bir depreme tanık oldu. And'larda, 4000 metre yükseklikte taşlaşmış deniz kabukları buldu. Galapagos adalarında tarih öncesi dönemlerden kalma hayvanlardan örnekler buldu. Avustralya'da ornitorenk denilen gagalı memelileri gördü. Hint Okyanusundaki Cocos ya da Keeling adalarından mercan özellikleri topladı. Eğer bütün topladıklarını küçük yelkenlide saklasaydı tekne hiç kuşkusuz batardı. Ama gemi bir limana uğrayınca Darwin bulduklarını sandıklayarak İngiltere'ye yolluyordu. Gezi üç yıl olarak düşünülmüştü, ama beş yıl sürdü. Genç araştırmacıyı sık sık deniz tutuyor ve rahatsızlanıyordu; gezi süresince büyük bilgin çeşitli barsak hastalıklarına yakalandı. Ama yine de bir gün şu sözleri söylemekten kendini alamadı: "Beagle gemisiyle yaptığım gezi yaşamımın en önemli olayıdır. Bu gezi yardımıyla mesleğimi saptamış oldum!" İngiltere'ye döndükten sonra Darwin hemen çalışmaya koyuldu. Araştırmaları, deneyleri, incelemeleri, kitaplarını yazması tam kırk yılını aldı. Hem de belki de hiçbir saniyesi boş olmayan dopdolu kırk yıl...

satranç köşesi

AÇILIŞTAKİ İLKELER

Bir satranç maçı 3 bölümde incelenebilir: Açılış, Oyun ortası, Oyun sonu.

Açılış, taşların geliştirildiği, kuvvetlerin ilerlemeye hazırlandığı bölümdür. Oyunun 3 bölümü arasında kesin sınırlar çizilemez. Genellikle ilk 15—20 hamle açılış bölümü olarak kabul edilmektedir.

İlk hamlede, atlar dışında, 1. ve 8. yataydaki diğer taşlar oynayamaz. Çünkü 2. ve 7. yatayda erler bulunmaktadır. Bütün taşlar en kısa yoldan mücadeleye katılmalıdır. Taşların gelişimi, açılışın başlıca amacıdır. Taşların gelişimi deyiminden, onların hücum ve savunma görevlerini en iyi biçimde yapabilecekleri karelere gelmeleri anlaşılır.

Taşların, özellikle atların gelişimi için en uygun yer tahtanın ortasındaki karelerdir. Bu nedenle açılışlarda Ag1 —h3, Ab8 —a6 gibi atların kenardan geliştirildiği hamleler nadiren oynanır. Atların gelişimi için alışılagelmiş kareler c3 (siyah için c6), f3 (f6), d2 (d7), e2 (e7) dir.

Fillerin gelişimi için uygun olan kareler c4 (c5), b5 (b4), f4 (f5), g5 (g4) dür. Her taşın bu ideal karelere getirilmesi, her zaman olmayabilir. Örneğin çok kez rakibin çeşitli tehditlerini önlemek için, filler e2 (e7) karelerine getirilir. Bazı açılışlarda filler b2,g2, b7 ya da g7 karelerine de yerleştirilmektedir. (b ve g erleri bir kare ilerledikten sonra)

Kaleler, rokdan ve vezirin oynatılmasından sonra, d ve e dikeylerine gelerek mücadeleye katılabilir.

Satrancı yeni öğrenenler, oyunun ilk hamlelerinde büyük bir hata yaparlar. En değerli taş olan veziri oynatırlar. Vezir, ilke olarak, hafif taşlardan ve rokdan sonra oyuna girmelidir. Erken oyuna giren vezir, rakibin kolay hücum edebileceği bir hedefdir. En kuvvetli taş olduğundan her hücumdan kaçmak zorundadır. Vezirin geri çekilme hamleleri ise çok kez önemli zaman kaybına yol açar. (Satrançda zaman kaybı deyimi, amaçsız ya da yararsız hamleleri anlatır.) Bu zaman kaybı sırasında, karşı taraf taşlarını çabuk geliştirme olanağını kazanır.

Açılışta gelişimi önce tamamlayan, oyun ortasında ya da sonunda kolayca üstünlük sağlayabilir.

Oyuna Beyazın başlaması önemli bir kazançtır. Bu oynama önceliği yardımıyla, Beyaz gelişimini Siyahdan önce tamamlar. Beyazın açılışta durum üstünlüğü sağlama şansı çoktur. Siyah açılışta daha dakik oynamak zorundadır. Açılışta taşların gelişimini geciktiren bir hamle, Siyahı yenilgiye giden kötü bir duruma düşürür.

Açılışta gelişimi çabuk tamamlamak için genellikle 2 —3 er hamlesi ile hafif ve ağır taşlarla da birer hamle yapılır. Aynı taşla birden çok hamle yapmak açılışın ilkelerine uygun düşmez.

MERKEZİN DENETİMİ

Vezir ve Şah'ın önündeki erlerin ilerlemesiyle, vezir ve fillerin yolu açılır. Açılıştaki er hamlelerinin görevi sadece diğer taşların gelişimini sağlamak değildir. Erler, merkezi denetlemek için yapılan mücadelede en önemli araçtır.

Bir taşın bir kareyi denetlemesi, o taşın o kareye gelecek rakip taşları alabilmesi anlamına gelir.

Tahtanın ortasındaki d4, e4, d5, e5 karelerine "Merkez" denir. Bu karelere taşlarını yerleştirebilen taraf merkezde üstünlük sağlar. Merkeze yerleşen taşlar hücumda daha etkilidir, gerektiğinde savunmaya da yardımcı olurlar. Merkezdeki üstünlük, taş kaybetmek, gelişimde gecikmek gibi başka bir zarara uğramamak koşuluyla, çok kez kazancı kolaylaştırır.

Aşağıdaki örnekte gösterilen açılış hamlelerinden sonra beyazlar merkezde üstünlük sağlamıştır.

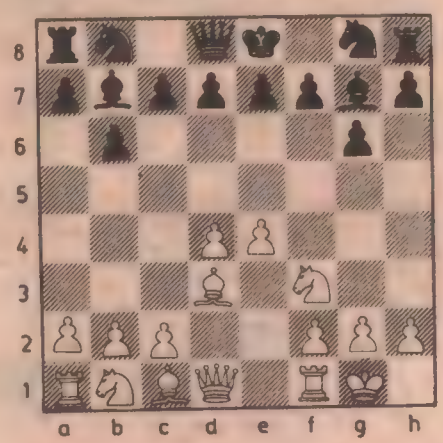

1. e2 —e4	g7 —g6
2. d2 — d4	Ff8 — g7
3. Ag1 —f3	b7 — b6
4. Ff1 —d3	Fc8 —b7
5. 0— 0	

Siyah taşlarının gelişimini ihmal etmemiştir. Siyah filler kısa sürede oyuna girmiştir. Buna karşılık Siyahın bazı sorunları vardır. Diğer taşlarının gelişimi güçleşmiştir. Atlarını f6 ve c6 karelerine oynamak için, beyaz erlerin e4—e5 veya d4 —d5 hamlelerini hesaplamak zorundadır. Siyahın bu sorunlara yol açan yanlışlığı, beyaz erlerin merkeze yerleşmesine izin vermesidir.

Diğer taşların desteklediği d4 ve e4 erleri, Beyazın ideal merkez biçimidir. Dört kare (c5,d5,e5,f5) iki beyaz erin denetimi altındadır. Bu denetim devam ettiği sürece, siyah taşlar bu karelere gelemez.

Taşların daha çok kareyi denetlemesi için aktif durumda olması gerekir. Daha çok kareyi denetleyebilen taraf alan üstünlüğünü kazanmıştır. Alan üstünlüğü, bir tarafın taşlarının tahtanın daha büyük bölümünde kolayca hareket edebilmesidir. Karşı tarafın oyunu ise daha küçük bir alanda kısıtlanmıştır ve daha az sayıda kareyi denetlemektedir. Küçük alanda oynayabilen taşların savunma ve hücum olanakları azalır. Alan üstünlüğü kazanan ve taşları kolay hareket eden taraf hücumda başarılı olur.

PROBLEMLER

Satranç problemlerinde, aksi söylenmedikçe, ilk hamleyi Beyaz yapar.

PROBLEM 1:
1 hamlelik mat.

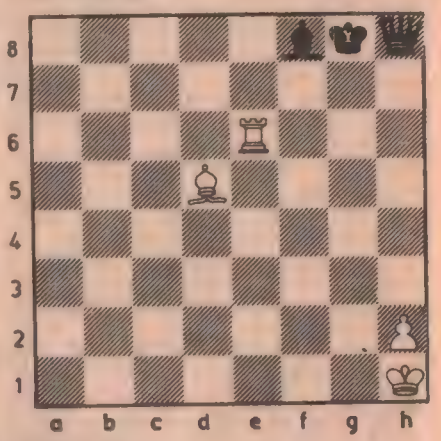

PROBLEM 2:
1 hamlelik mat.

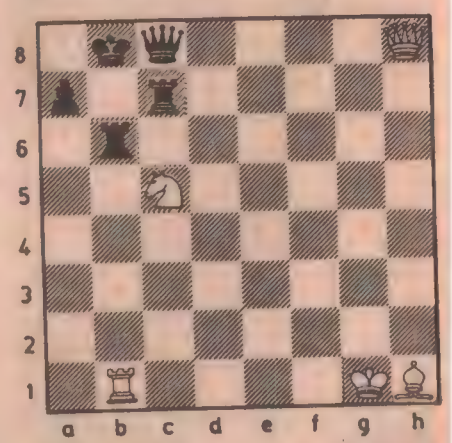

Yanıtlar 29. sayfada

BİLMECE BULMACA EĞLENCE

SOLDAN SAĞA: 1 – Dünyamızı saran havanın basıncını ölçmeye yarayan aygıt, 2 – Toz halindeki şeyleri elemeye yarar bir araç... Bir erkek adı, 3 – Altı kere yüz altmış beş'in on fazlası.. Çabuk... Santimetre'nin kısa yazılışı, 4 – Ezmek'ten bir emir sözü... BİN KİLOGRAM ağırlığındaki tartı birimi... Çalı çırpı ile yapılan bahçe, tarla duvarı, 5– Ham kavun'a verilen ad... Bir ilin en büyük yönetim görevlisi, 6– Bir çoğul eki... At yavrusu, 7 – Elbiselerin (giysilerin) içine öteberi konulan kısmı... Bir mevsim adı... Bir nota, 8– Bayram öncesindeki gün... Şiir yazanlara verilen ad, 9– Torunu olan kadın... Denk ve yük bağlamak ya da çamaşır asmak için kullanılan ve kalın bükülmüş olan sicim, 10– Asya'da yurdumuza komşu bir ülke... İşitme organı.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1– Meme ya da kucak çocuğu... Müslümanların ibadet yeri, 2– Tropikal bölgelerdeki denizlerde aralıksız esen rüzgârlara verilen ad (çoğul), 3– Kuzey Yarımküre'nin soğuk bölgelerinde yaşayan ve boynuzları çatallı olan bir geyik türü.. Derisi kırmızı, mavi ve yeşil karışımı bir renkte olan ve eti beğenilmeyen bir balık. 4 – İlkel bir silah... Vücudumuzun tuzlu bir salgısı... Finlandiya halkından olanlara verilen ad, 5 – Doymuş... Elbise kolu, 6– Hiçbir hastalığı olmayan (sıhhatli).. Tava'nın ilk hecesi... Bir şeyin eksikliğini tamamlamak için ona katılan parça, 7 – Yemeklere tad vermek içinkullanılan ve deniz suyunda çokça bulunan bir madde... İçine kesilmiş çiçek konulan derince kap, 8 – Eski Mısır'da bir Güneş Tanrısı... Dereden büyük, ırmaktan küçük olan akarsulara verilen ad... Küçük çıngırak, 9 – Eve ve insanlara alışmış olan ve az çok yararlığı dokunan hayvanlara verdiğimiz bir sıfat... Bir pirinç yemeği, 10 – SINAV ile eşanlamlı bir sözcük.

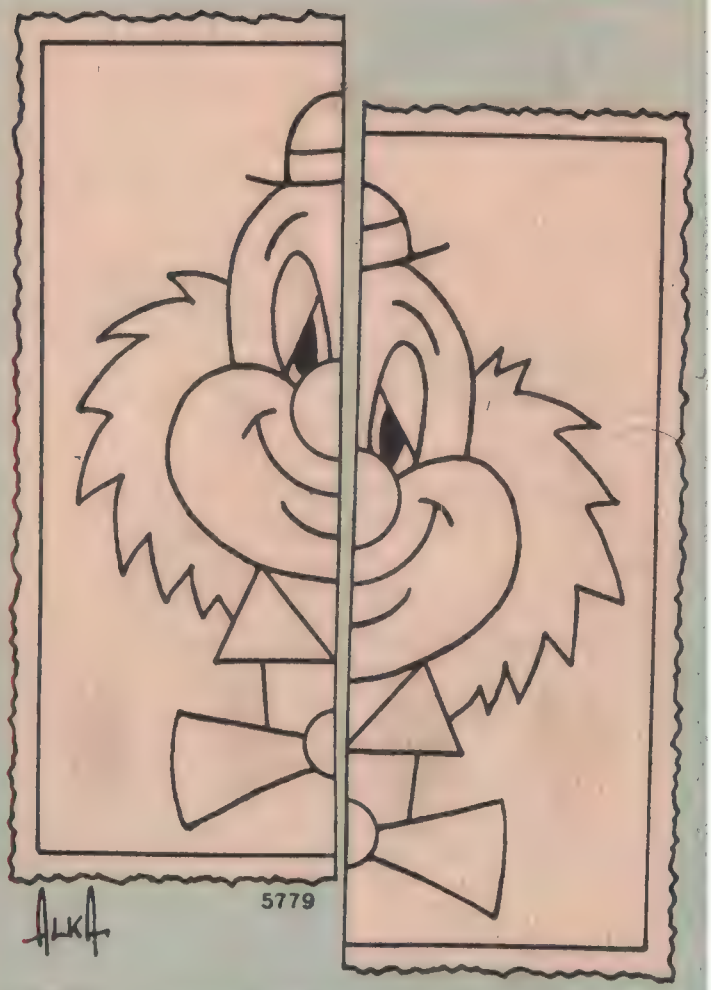

PALYAÇO– Bu resmin sağ yarısı soldakinin aynı değildir. İki parçayı tam yanyana getirince iki gariplik bulunabilir. Bunlar nelerdir?

GROENLAND'da – Resimdeki Eskimo çevrede saklanmış bir hayvan görmüş. Siz de arayın, bulacak mısınız?

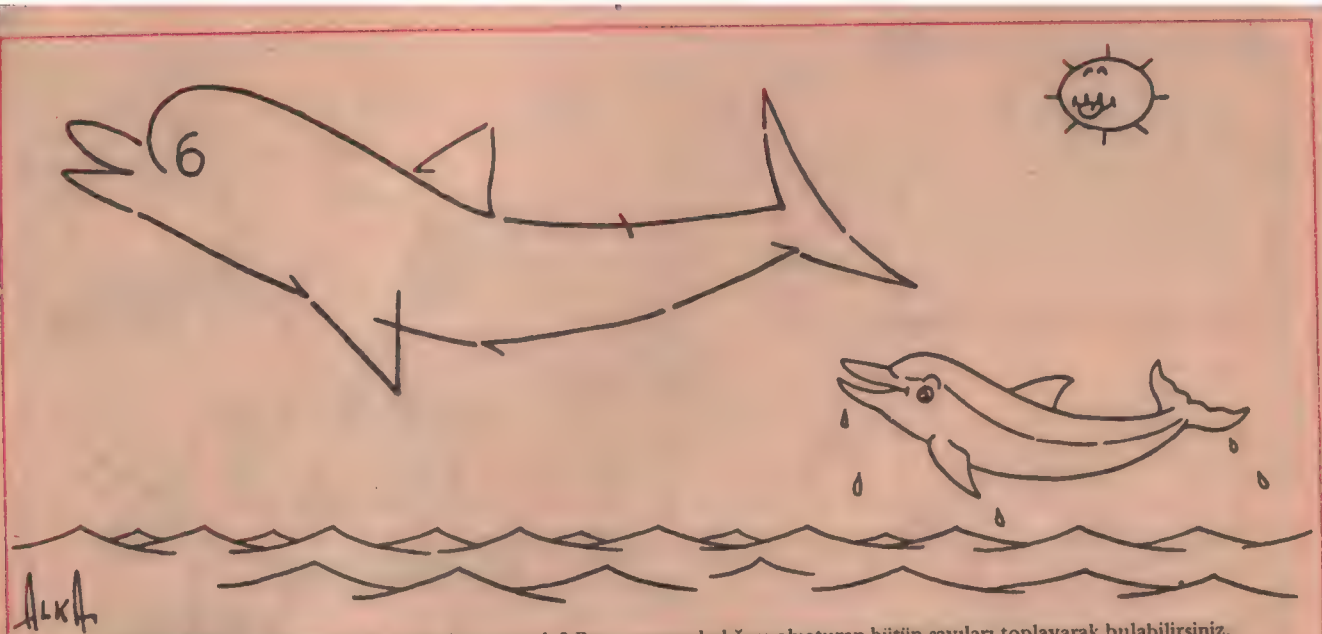

YAŞI KAÇ? - Yunus balığı acaba kaç yaşında? Bunu, yunus balığını oluşturan bütün sayıları toplayarak bulabilirsiniz.

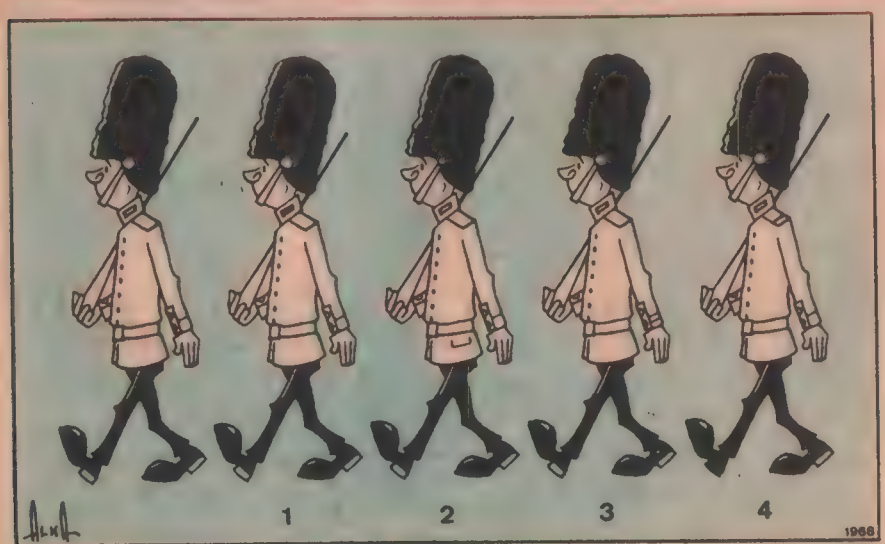

İNGİLİZ ASKERİ – Resimdeki bu beş asker birbirinden farklıdır. 1,2,3,4, sayılı askerlerin herbirinin en soldaki askerle aralarında iki küçük fark var. Bu ayrıntıları görüyor musunuz?

ASLANA DİKKAT – Bu kâşif, kayığına ulaşabilmek için hangi yoldan gideceğini bilemiyor. Yolu ona gösterebilir misiniz? Ama dikkat: aslandan uzak durun, çünkü çok acımasızdır!

Bilmeceler

Altı mermer, üstü mermer, içinde buruşuk ömer

(KAPLUMBAĞA)

Tarlada biter, makina döver
Her sabah senin
Yüzünü öper

(HAVLU)

Yer altında civcivli tavuk

(PATATES)

TURGAY M. ALA /Orhangazi-Bursa

Sarı sarı içinde
Sarı zarfın içinde
Onikisi bir kardeş
Birbirinin içinde

(PORTAKAL)

HATİCE TUNÇ/ Ankara

Kara tavuk dalda yatar
Dalı kırılır yerde yatar

(ZEYTİN)

HATİCE KARAPINAR/
ZEHRA ÖZTÜRK/ Kangal - Sıvas

YANITLAR 29. SAYFADA

SİZİN SAYFANIZ

ATAM

Seni görmedim, fakat
Duyuyorum sesini.
Türk çocuklarına diyorsun ki
Hep ileri, ileri

Evde, işte, askerde
Çalışın kardeş gibi
Vatan için siz her yerde, iş yapın
Arı gibi

Yurdumuzu kurtaran
Bu vatanı kuran
Düşmanları kovan
Rasat Tepe'de yatan... Atam

AYKUT TEZGÖREN / Üsküdar — Istanbu

23 NİSAN

Güzel bayram, şanlı gün
Büyük 23 Nisan!
Sensin bana Atam'dan
En kıymetli armağan

Bugün çoştu varlığım
Setleri yıktı taştı
Milletimin gür sesi
Bir evreni dolaştı

Türklük denen güneşin
Şafakları söner mi
Bütün cihan bir olsa
Tunç bileğim döner mi

ERİM ARDAL/ Ortaköy— Istanbul

BÜYÜYEN YAVRU

Sürer toprağı
Nasırlı
Yarık eller
Hem sürer
Hem türkü söyler
Yanında bir yavru
Toprağa bırakılmış
Anası toprak sürer
Yavru bekler
Bekleyen yavrular büyüyecekler
Toprağı makinayla
Toprağı özgürce sürecekler

HANDAN GÜLER / Kırıkkale

ÖZLEM GÜLER /Yalova — Istanbul

Fıkralar

SEÇMEK ELİNDE

Yaşlı bir hastaya iğne yapılacaktı. Hemşire:

—Nereye yapmamı istersiniz, efendim? diye sordu.

—Gerçekten iğneyi istediğim yere yaptırabilir miyim?

—Elbette.

—Öyleyse, lütfen o iğneyi kendinize yapınız!

GEÇ KALMIŞLAR

Bir iş hanında cinayet işlenmişti. Soruşturma için gelen polisler, hanın kapıcısına, "İçeri sakın kimseyi sokma!" dediler.

Az sonra cinayeti duyan iki gazeteci geldiler. Kapıcı onları içeri bırakmıyordu. Gazetecilerden biri: "Biz bu cinayet için ta nerelerden geldik!" dedi. Kapıcı, "İyi ama, beyim" dedi, "geç kaldınız. Adam sizden önce öldürüldü.

M. Fatih BOZ / Bahçelievler — Ankara

SEYYAR KOMŞU

Hırsızlıktan dolayı yakalanan iki hipinin birine hakim sorar:

—Nerede oturuyorsun?

Hipi yarım — yamalak Türkçesiyle:

—Nerde çok yorulur, ben oturur orada, der.

Hakim bu sefer öteki hipiye sorar:

— Sen nerede oturuyorsun?

—Ben bunun komşusuyum!

MUSTAFA SABAK / Besni — Adıyaman

BİZE DE MEKTUP VAR

Derginizi sürekli izleyen, çok beğenen bir okuyucunuzum. Sizden ricam dergimizde Matematik sayfası açmanız.

METİN MADEN / Yeniçağa - Bolu

En çok fıkra köşesiyle spor köşesini seviyorum. Sizden ricam bu köşeleri çoğaltmanız.

EYÜP BAYLAN / Ümraniye- Istanbul

Derginizde en çok sevdiğim bölüm Bilmece, Bulmaca, Eğlence bölümüdür. Spor sayfasını kaldırarak bu bölümü genisletmenizi rica ederim.

TEYFİK HİSOĞLU / Arsin — Trabzon

Derginizi çok beğeniyorum. Yalnız, 1 Yazar 1 Yapıt bölümünde, yapıtın en az 1 - 2 sayfalık özetini vermenizi, Bilmece - Bulmaca - Eğlencenin çoğaltılmasını sizden diliyorum. Plak, sinema, televizyon bölümü bizi pek ilgilendirmeyen bölüm oluyor. Bunun yerine yararlı, tanıtıcı bilgiler koymanız daha iyi olacaktır.

FARUK ÖZÇELİK / Köyceğiz - Muğla

Kumbara dergisini çıktığından beri okuyorum. Sizden ricam, Ansiklopedi Fasikülleri yayınlamanızdır.

İSA TAKTAK / Bolvadin - Afyon

GARİP ama GERÇEK

Derleyen: ADLİ MORAN Çizen: MUSTAFA DELİOĞLU

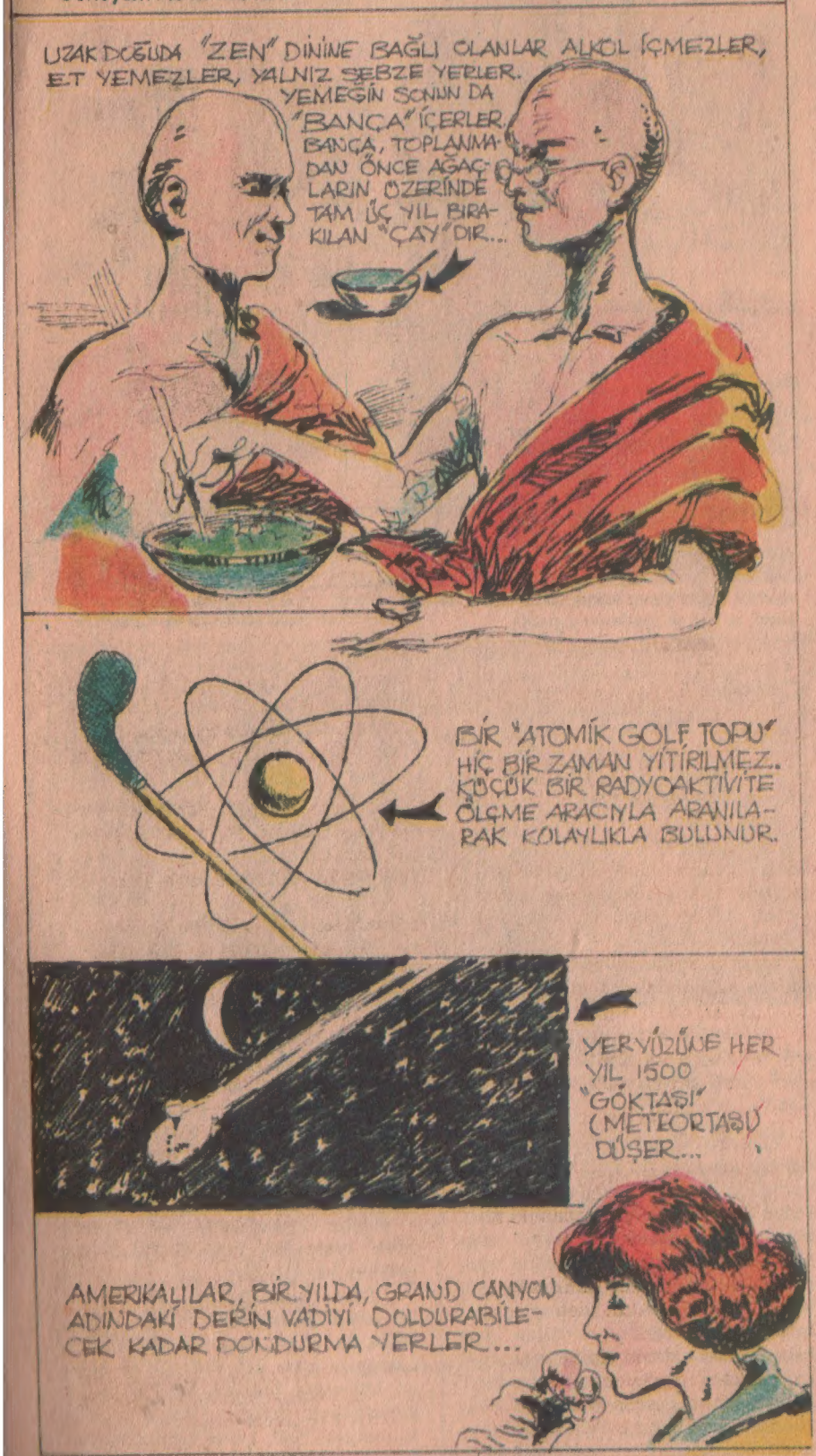

YANITLAR

DENEKTAŞI

1. 19 Yüzyıl (1807 —1873) 2. II. Osman (Genç Osman) 3. Cumbadak 4. Antisepti 5. Agâh Efendi 6. Faust 7. Istranca Dağları 8. Cemal Nadir Güler 9. Kıyamet 10. Dinamometre 11. Mancınık 12. UEFA 13. Ceylân 14. Panteon 15. Kurtdereli Mehmet ve Kara Ahmet.

BULMACA

SOLDAN SAĞA: 1— Barometre, 2 — elek, Suavi, 3 — bin, tez, CM, 4— ez, ton, çit, 5— kelek, vali, 6—lar, tay, 7— cep, yaz, la, 8 — arife, ozan, 9—nine, ip, 10 — İran, kulak.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1— Bebek, cami, 2— alizeler, 3— Ren, lapina, 4— ok, ter, Fin, 5— tok, yen, 6— esen, ta, ek, 7— tuz, vazo, 8— Ra, çay, zil, 9— evcil, lapa, 10 — imtihan.

PALYAÇO

1. Şapkanın kurdelesi daha geniş; 2. Çene daha altta.

GROENLAND'DA

Eskimo ile "igloo" denilen Eskimo kulübesinin arasında aşağıya doğru, bir fok gizlenmiş.

YAŞI KAÇ?

Yunusu şu sayılar oluşturuyor: 3,6,2,-1,7,1,1,1,1,1,4 ve 1. Sayıları toplarsanız yunusun 28 yaşında olduğu anlaşılacaktır.

İNGİLİZ ASKERİ

1. Yakada siyah bant; tüfek daha kısa, 2. Kalpağın düğmesi daha küçük; ceketinde cep var, 3. Kalpağında yansıma yok; sol kolunda rütbe şeridi, 4. Sol apoletinde bir çizgi; sol topuk siyah.

SATRANÇ

Problem 1:
1. Ke6 —e7 + mat
Problem 2:
1. Ac5 —a6 + mat

SPOR

1 —Karabükspor, Giresunspor, Kayserispor 2— Saint Joseph Erkek Lisesi 3— 196, 4—F.C. Köln, 5 — Eczacıbaşı 6 —Genç Erkekler bayrak yarışında üçüncü 7— S. Cantu

SPOR

Atatürk ve Spor

Doğumunun 100. yıldönümünü kutladığımız büyük kurtarıcı Atatürk, yaşamı boyunca spora büyük önem vermiş, Türk gençliğinin açık havada olanak buldukça spor yapmasını öğütlemişti.

23 Nisanı Türk çocuklarına, 19 Mayısı da Türk gençliğine bayram olarak armağan eden Atatürk, fırsat buldukça cimnastik hareketleri yapar, kürek ve yüzme ise başlıca uğraşlarının başında gelirdi. Yanındakilere en çok sevdiği sporun serbest güreş olduğunu zaman zaman tekrarlayan Atatürk, boş zamanlarında Muhafız Alayındaki erlerin güreşlerini seyreder, onların en küçük hatalarını görüp düzeltirdi.

"— Türk milleti anadan doğma sporcudur. Henüz yürümeye başlayan köy çocuklarını bile harman yerlerinde güreşirken görüyorsunuz. Ata en çok, en iyi binen yalnız Türk erkekleri değil, Türk kadınıdır da" diyen Atatürk, 1936 Berlin Olimpiyatlarında şampiyon olan ilk güreşçimiz Yaşar Erkan'a şu telgrafı çekmiştir:

Atatürk başta güreş olmak üzere bütün sporları severdi, fakat boş zamanlarında özellikle kürek ve yüzme sporlarını yapardı.

"— Kendin küçüksün ama, memleket için büyük iş yaptın. Artık ismin Türk spor tarihine geçti. Çok yaşa Yaşar."

Yıldırım Orduları Grup Kumandanlığı sırasında 3 Mayıs 1918'de Fenerbahçe Kulübünü ziyaret eden ve kulüp hatıra defterine anılarını yazıp, Sarı — Lâcivertlilere teşekkür eden Mustafa Kemal, aynı yıl içinde Akaretler'deki evinin arka kapısından Beşiktaş Kulübünün bahçesine çıkar, futbol antrenmanları ile diğer spor çalışmalarını izlerdi. Bir gün çalışmaları yöneten Ahmet Fetgeri ve Fuat Balkan'ı yanına çağıran Atatürk, kendilerini tebrik etmiş, "Vatan müdafasında, ilmi sahalarda olduğu gibi Türk gençliği spor alanlarında da Avrupalı hasımlarına Türk'ün ölmez gücünü ispat edeceklerdir" demiştir.

Atatürk, 1923 yılından sonra Trabzon İdmanocağı, Karşıyaka, Altay, Galatasaray, Güneş, Moda Deniz Kulüplerini de ziyaret etmiş, yöneticilerle spor konuşmaları yapmıştır.

Büyük kurtarıcının şu sözleri, Türk sporcuları için unutulmaması gereken bir öğüttür:

"Spor yalnız beden kabiliyetinin bir üstünlüğü sayılmaz. İdrak ve zekâ, ahlak da bu işe yardım eder. Zekâ ve kavrayışı kısa olan kuvvetliler, zekâ ve kavrayışı yerinde olan daha az kuvvetlilerle başa çıkamazlar. Ben sporcunun zeki, çevik aynı zamanda ahlâklısını severim."

7 SORU-7 YANIT

1 — *Türkiye Kupasında Galatasaray, Fenerbahçe ve Beşiktaş II. Ligden hangi takımları eleyip, çeyrek finale kaldılar?*

2 — *Türkiye Erkek Liseleri Voleybol Şampiyonluğunu bu yıl da hangi okul kazandı?*

3 — *Ankara'da Dünya Kupası elemeleri için Galler ile karşılaşan milli takımımız, kaçıncı milli maçını oynadı?*

4 — *Türk futbolcusu Erhan Önal'ın da yer aldığı Belçika'nın Standard Liege takımı, Avrupa Kupasında Almanya'nın hangi takımına yenilerek elendi?*

5 — *Türkiye Kızlar Voleybol Şampiyonluğunu bu mevsim hangi takım kazandı?*

6 — *Balkan Kayak Şampiyonasında hangi dalda dereceye girdik?*

7 — *Basketbol Avrupa Kupa Galipleri Kupası finalinde Barcelona'yı 86 —82 yenen İtalya'nın hangi takımı şampiyon oldu?*

Yanıtlar 29. sayfada

Zehra ablam ve BEN

Uyarlayan : HÂLE KUNTAY

TARTIŞMA

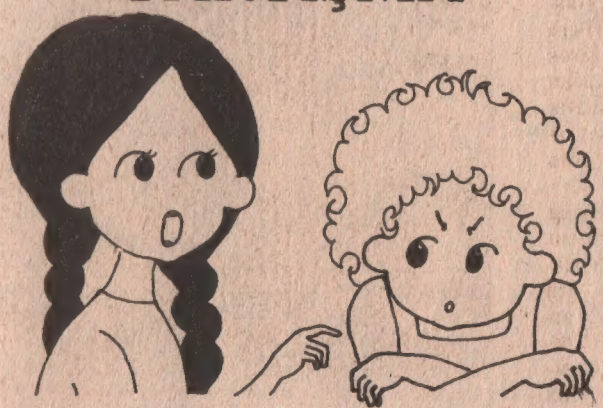

Günün birinde, annemin, babama:

—"Aman Tanrım, neden bizim çocuklarımız bu kadar azgın?" diyerek yakındığını duydum.

Zehra ablamla benim azgın birer çocuk olduğumuzu bilmiyordum. Ablamın yanına gittim ve:

—"Biz ikimiz azgınmışız, bunu biliyor muydun?" diye sordum.

—"Kim söyledi?"

—"Biri birine söylerken duydum işte."

—"Canım kim kime söyledi?"

—"Annem babama söyledi. 'Aman Tanrım, neden bizim çocuklarımız bu kadar azgın?' dedi." diye yanıtladım. "Peki neden böyle dedi?"

—"Bilmiyorum."

—"Oysa bugün çok ciddiydim. Bir tek fincan kırdım."

—"Çok güzel, ben de bugün bir tek fincan kırdım."

—"Sen de kırdın demek?"

—"Kırdım sayılmaz", dedi Zehra ablam. "Elimden kaydı."

—"Benim de elimden kaydı."

—"Zaten senin de nedense fincanlar, tabaklar hep elinden kayar, bunu bilmeyen yok," diye güldü Zehra ablam.

—"Senin de elinden kayar, senin de işte!"

—"İki çay takımını teker teker sen kırmadın mı?"

—"Kırmadım işte!"

—"Peki Fehmi bey, dünkü çay bardağını kim kırdı? Bobi mi?" diye sordu.

—"O fincan çatlaktı bir kere" diye söylendim. "Bugün kırılan da pisti, elimden kaydı."

—"Kırdıkların ya çatlaktır, ya da pis, hah hah hah!" diye alay etti benimle. "Temizleri de kırıyorsun bir güzel."

—"Hayır, hiç temiz fincan kırmadım." Çok kızmıştım benimle alay ediyor diye. "Azgın olan çocuk sensin, ben değilim."

—"Sensin azgın!" diye o da bana bağırdı.

—"Azgın Zehra! Azgın Zehra!"

—"Azgın Fehmi! Azgın Fehmi!"

Artık bu kadarı fazlaydı. Azgın olmadığımı ona anlatmam gerekiyordu. Üzerine atıldım. Ama kız değil mi, hemen kaçtı. Peşinden koştum. Mutfağa saklandı, girmiyeyim diye de kapıyı kapattı. Ondan korkmadığımı göstermeliydim. Başladım mutfak kapısını tekmelemeye.

Bir yandan da:

—"Azgın Zehra! Azgın Zehra!" diye bağırıyordum.

O da kapalı kapının ardından:

—"Azgın Fehmi! Azgın Fehmi!" diye bağırıyordu.

—"Kimmiş azgın, şimdi göreceksin" diyerek kapıya iyice abandım.

—"Göster bakalım" dedi içerden ve kapıyı birden açtı.

Var gücümle kapıya dayandığımdan, kaleci gibi mutfağın içine doğru uçtum ve olanca gücümle karşı duvardaki raflara çarptım. İki kiloluk un torbası olduğu gibi başıma düştü, üstüm başım ve mutfak bir anda una bulandı, her yer bembeyaz oldu. Sanki içeriye kar yağmıştı.

—"Ne oluyor gene?" diyerek annemle babam mutfağa daldılar ve dehşetle bana baktılar.

—"Yok bir şey, " dedi Zehra ablam. "Azgın çocuk olmadığını kanıtlamak istedi de...."
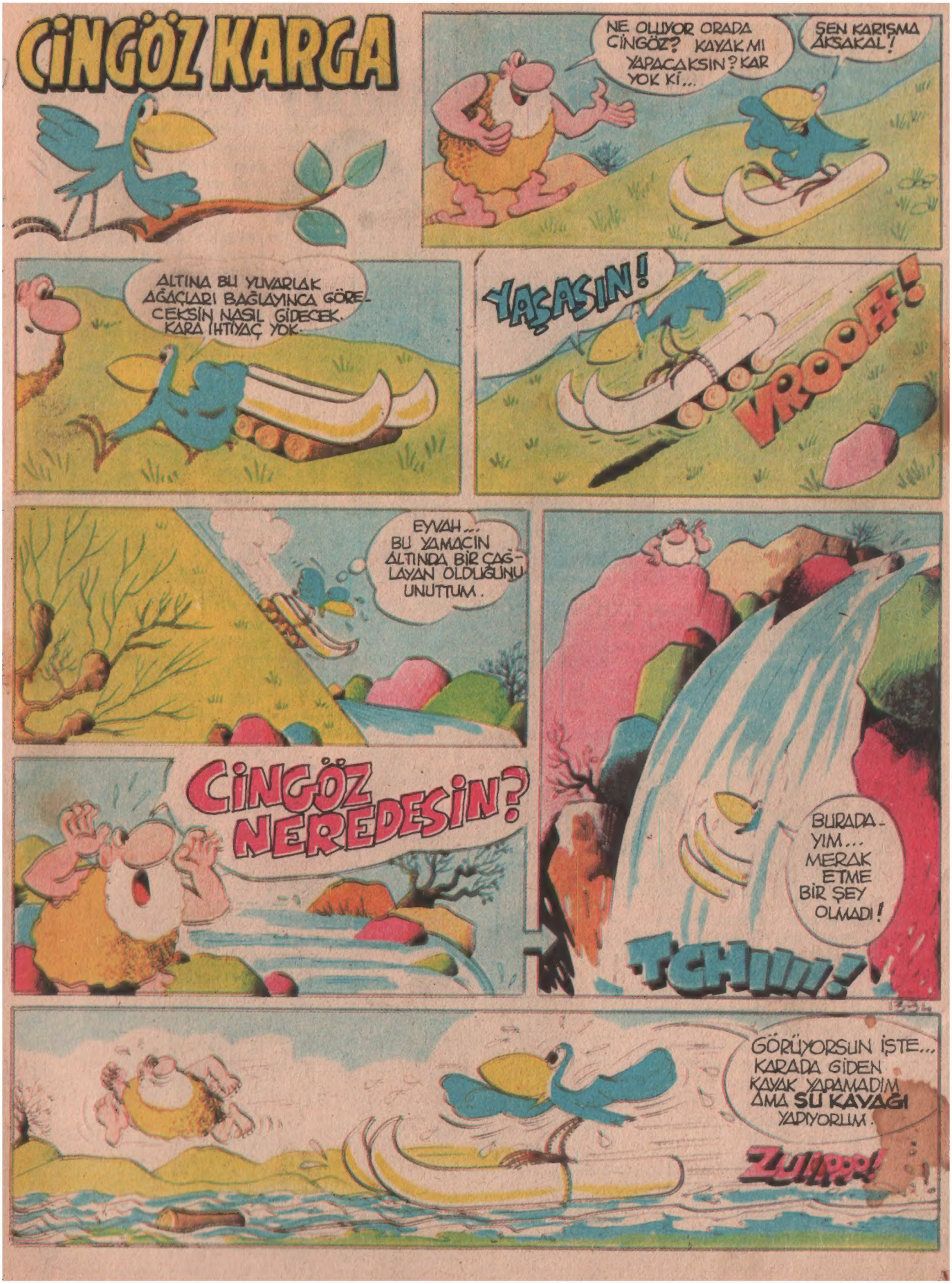
CİNGÖZ KARGA